

Република България
ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

К О Н Ф Е Р Е Н Ц И Я

на тема

„БОРБАТА С БЕДНОСТТА
И СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ –
ОБЩЕСТВЕН КОНСЕНСУС
ЗА НОВА ЕФЕКТИВНА ПОЛИТИКА”

Стенограма

28 май 2010 г., София

На 28 май 2010 г. в зала „Сердика” на хотел „Шератон”, София, се проведе конференция на тема „Борбата с бедността и социалното изключване – обществен консенсус за нова ефективна политика”. Тя бе организирана от Икономическия и социален съвет с подкрепата на Представителството на Европейската комисия в България.

Конференцията бе открита и ръководена от проф. д-р Лалко Дулевски, председател на Икономическия и социален съвет.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Уважаеми представители на изпълнителната, законодателната, местната власт, на националните и европейски структури на гражданското общество, уважаеми участници в настоящата конференция!

За Икономическия и социален съвет на Република България проблемите за борбата срещу бедността и социалното изключване не са нова тема, а са били обект на последователни стъпки в самостоятелни анализи, становища и дискусии, организирани от българския съвет.

Искам само да припомня, че за своя 7-годишен мандат от създаването си досега, Икономическият и социален съвет на България, както ние го наричаме - гражданският парламент на България, е приел ключови становища, които трасират политики, свързани с интегралната политика за борбата срещу бедността и особено социалното изключване. Ще спомена само нашите фундаментални становища по проблемите на пенсионната реформа, здравната реформа, проблемите на децата и семейството, политиката по доходите, бедността и т.н.

В този смисъл за нас настоящият форум е една логична стъпка, която ние организираме в Европейската година за борба срещу бедността и социалното изключване и, искам да подчертая, с подкрепата на Представителството на Европейската комисия в България. Тук е мястото да извиня госпожа Зинаида Златанова, ръководител на представителството в България, която щеше да бъде тук, но в момента има ангажименти с българския еврокомисар госпожа Кристалина Георгиева, която също е в България по друга програма.

Искам да обърна внимание на всички тук присъстващи, както особено и на нашите гости от Брюксел и от Световната банка, че в България ние създадохме и развихме съвместно, всички заедно - гражданските структури, правителството, парламентът, политическите сили и другите неправителствени организации и науката един модел, който ние наричаме консултативен модел. В нашето законодателство, дори и в законодателството за Икономическия и социален съвет, са трасирани консултативни форми, които ние имаме право като Икономически и социален съвет да организираме с представители на изпълнителната, законодателната, местната власт и други структури на гражданското общество.

В случая ние използваме това си право и организираме не просто една конференция, държа да подчертая това – ние не правим поредна научна конференция с няколко доклада и няколко подготвени изказвания. Ние съумяхме да съберем днес в тази зала всички основни институции в страната, които анализират, разработват, приемат, прилагат и контролират комплексната политика за борбата срещу бедността и социалното изключване.

Особено съм щастлив да кажа, че ние доразвихме българския модел с консултативен характер и съчетаване на европейско и национално ниво. Не за първи път в България, уважаеми дами и господа, на нашите консултативни форуми активно участие вземат нашите партньори и изключително добри приятели от Европейския икономически и социален комитет. И аз искам искрено да благодаря тук в случая на г-жа Ирени Пари, вицепрезидент на Европейския икономически и социален комитет. Тя изпълни своето обещание и след всички президенти на Европейския икономически и социален комитет, които са били тук в България, тя кацна късно снощи и веднага ще тръгне

след конференцията, но е тук, за да участва и представи позицията на Европейския икономически и социален комитет, както и онзи модел, който ние създадохме за съвместно сътрудничество между Европейския комитет и националните съвети.

Искам също изрично да благодаря на Представителството на Европейската комисия и на самата Комисия, която има също свой представител тук – госпожа Вълчанова. Тя ще изложи отделните насоки в политиката на Комисията по борбата срещу бедността и социалното изключване.

Господин Фихтъл също не за първи път е сред нас. Ние високо ценим ролята на Световната банка в изследванията, анализите и подпомагането в политиките за борбата срещу бедността и социалното изключване. С благодарност ще изслушаме неговото включване в началото на втората част на настоящата конференция.

По този начин мисля, че създаваме достатъчна синергия не само на национално, но и на европейско ниво. Нашите основни партньори са тук – Комисията, Европейският икономически и социален комитет, Световната банка.

Същевременно за нас тази среща има консултативен характер, а резултатът от консултациите е някаква стъпка на консенсус, на консенсус между всички нас. Затова, ако забележите, темата на конференцията е „Борбата срещу бедността и социалното изключване – обществен консенсус за нова ефективна политика”.

Особено съм щастлив да кажа, че тази стъпка е продължение на много ефективния и динамичен диалог, който ние водим с българското правителство. Имаме реализирани няколко много ефективни стъпки досега и то особено в областта на социалната политика, и да

отредя тук мястото на Министерството на труда и социалната политика като много активен наш партньор в този консултативен цикъл. Искам да извиня министър Тотю Младенов, който се подготви, потвърди участието си, но за съжаление, както той каза, черна котка днес мина път. Днес парламентарният контрол в българския парламент вместо от 11 ч. започна в 9 ч., министър Тотю Младенов има седем въпроса от народни представители. Той си беше направил програмата да тръгне оттук в 10,45 ч., но се наложи в момента да е в българския парламент.

Същевременно за наше удоволствие приветстваме госпожа Валентина Симеонова, ресорния заместник-министър, който, смятам, по съвсем достоен начин ще представи политиката на българското правителство в борбата срещу бедността и социалното изключване.

Министерството на труда и социалната политика в случая е представено от много сериозен високоекспертен екип. Тук са ръководителите на ключови дирекции и отдели, в това число социално включване, социално подпомагане, социални грижи за децата, политики на пазара на труда. Много сериозно тук е присъствието и на Агенцията по заетостта в лицето на нейния заместник-изпълнителен директор и директори на дирекции.

Министерството на образованието е представено от ръководителя на дирекция „Достъп до образование и подкрепа за развитие”.

Нова стъпка и за първи път в нашия форум много силно участват структурите на местната власт. Аз наистина съм особено щастлив да приветствам много силното експертно и, бих казал, политическо участие на Столична община. Искам да извиня госпожа Йорданка Фандъкова – за съжаление и тук ангажимент в последния момент наложи промяна, снощи имаше потвърждение, но за нас е удоволствие

да приветстваме заместник-кмета господин Минко Герджиков, доста дълго време, не за първи мандат, осигуряващ финансите на Столичната община за борбата срещу бедността и социалното изключване, защото в крайна сметка във всяка борба са нужни пари. Приветстваме и заместник-кмета по социалната политика госпожа Албена Атанасова - добре дошли!, председателя на Постоянната комисия по здравеопазване и социална политика в Столичния общински съвет доц. Еленкова и още един много силен дамски чаровен състав, представляващ Столична община. Надявам се тази стъпка да бъде основата за едно много ефективно сътрудничество в бъдеще.

Разбира се, дължен съм да направя това въведение, за да представя пред нашите чуждестранни гости какво значи консултация в България.

Тук вдясно с голямо удоволствие и благодарност поглеждам двама души – Христина Христова и Иван Нейков. Това са министрите на труда и социалната политика в България в периода 1997-2005 г. Иван Нейков има изключителен принос за създаването на законодателството за Икономическия и социален съвет, Христина Христова създаде Икономическия и социален съвет. Това са наши двама изключително добри партньори, чиито гледни точки днес ще бъдат много интересни. На Иван Нейков - не само като представител на Столичния общински съвет, но преди всичко като експерт и представител на една от най-големите граждански организации в България. И на Христина Христова - като изключителен експерт в тази област и председател на НДСВ.

Приятно ми е да съобщя, че тук в тази зала има над 20 представители на българската наука, на българските университети и на Българската академия на науките. Тук присъстват ключови предста-

вители и специалисти в областта на социалната политика от Университета за национално и световно стопанство, Софийския университет, Нов български университет, Висшето училище по застраховане и финанси.

И тъй като казах за университетите и науката, веднага искам да добавя и да присъединя към тях две ключови институции, които аз свързвам повече с изследванията, анализите, прогнозите и науката, а не толкова само с държавата. Това е Националният статистически институт, чийто председател доц. Мариана Коцева ще дойде след малко и има представяне. И, разбира се, нашият дългогодишен партньор – Националният осигурителен институт, с един много силен състав от мениджмънт и експертност, чието представяне също очакваме.

Казвам това, не защото слагам след определени институции Националният осигурителен институт и Националният статистически институт. За мен те са много тясно свързани с изследванията, с прогнозите, с анализите, а самият директор на статистиката е също научен работник.

Още две думи. Не мога да не спомена специално мястото на Европейската антибедност мрежа в България. Тук е председателят на мрежата доц. Духомир Минев, който също ще има интервенция, директорът Мария Желязкова, както и участието в този форум на над десет, подчертавам, неправителствени организации, основните организации в България, които работят по проблемите на борбата срещу бедността и социалното изключване.

Мисля, че това представяне на участниците в настоящата конференция дава достатъчно повод за увереност, че нашата дискусия ще бъде ползотворна. Съжалявам, пропуснах един човек, понеже гледам на него като представител на науката и като мой колега от Универси-

тета за национално и световно стопанство – доц. Маргарита Атанасова, съветник на Президента на Република България по социалната политика. Съжалявам още веднъж, но понеже разглеждам Маргарита като представител на науката, задължително трябва да отчета и присъствието на представителя на Президентската институция от гледна точка на диалога, който ние ще осъществим.

С тези уводни думи ми позволете да предоставя възможността на господин Герджиков за встъпително слово и откриване на настоящата конференция.

Заповядайте, господин Герджиков.

МИНКО ГЕРДЖИКОВ: Благодаря, господин председател.

Уважаеми господин Дулевски, уважаеми господин Фихтъл, уважаема госпожо Пари, уважаеми дами и господа, колеги!

Първо искам да благодаря на организаторите на тази среща за това, че те избраха София за провеждането на тази международна конференция. Второ, да ги поздравя за това, че тя се провежда в един много подходящ момент, отчитайки икономическата и финансова криза, която води до доста нови сериозни предизвикателства пред борбата срещу бедността и социалното изключване. Също така да споделя и нашето задоволство от това, че тази тема ще бъде разглеждана във всичките ѝ аспекти, ще бъдат посочени проблемите, ще бъдат представени варианти за решения. Нещо, което за нас е изключително важно, тъй като София освен като един локомотив на българската икономика би трябвало да бъде и един образец, един пример на решаването на тези важни проблеми, свързани със социалното изключване и най-вече на борбата с бедността.

Тази тема е актуална и в контекста на Европейската комисия, тъй като тя обяви 2010 година за Година на борбата срещу бедността и социалното изключване. Ние все пак като хора, които считаме, че допринасяме за това да се ангажират много хора, да имат работа, да бъдат ангажирани социално, считаме, че борбата срещу бедността и социалното изключване трябва да бъде една обща борба. Тъй като колкото повече хора са включени в борбата с тези два проблема, толкова по-добре ще бъде и за държавата, тъй като ще се използва потенциалът на всеки човек, а това ще увеличава и потенциала на държавата.

Ние очакваме от днешната конференция и конкретни резултати, тъй като за нас е много важно да изградим един социален модел, който да бъде по европейски образец. Все пак ние отчитаме, че сме една от най-бедните държави в Европейския съюз и този проблем пред нас теоретично би трябвало да стои най-остро.

В тази връзка за нас е много важно да се обсъдят въпросите за това как ще се насърчи заинтересоваността на всеки човек за участие в борбата с бедността. Да дадем глас, да се информираме за проблемите на хората, жертви на бедността. Да обсъдим въпроса как да се увеличи някак си солидарността между поколенията за постигане на едно устойчиво развитие в борбата с бедността и социалното изключване. Да се привлече, разбира се, по-активно и гражданското общество, и неправителственият сектор в борбата с това социално изключване.

София като столица на страната има своята специфика на икономически и социален модел за решаване на проблемите с бедността. Аз имам честта от 2003 г. да координирам изпълнението на бюджета на Столична община и мога да кажа, че сумите, които ние

заделяме за решаване на социалните проблеми на града, имат най-голямо нарастване през последните години и то не в проценти, а в пъти. Това се дължи освен на това, че ние имаме разбиране, че един от приоритетите на общината е подобряване на социалните услуги – здравеопазването, образованието и т. н., нещо, което рефлектира върху най-уязвимите сфери от населението, но също така и на това, че имаме един сериозен експертен потенциал, който работи в правилна посока.

Може би всички сте в течение на това, че ние изградихме една доста сериозна система за решаване на проблемите с ромите. Имаме специален проект за решаване на проблемите с бедността на ромите. Те са и бедни, и може би в рамките на своя кръг да не са социално изключени, но в рамките на нашия град те живеят доста сепарирано, отделно и това е един от проблемите, които трябва да решим. Още повече, че броят на ромите, които идват от страната, за да решават своите проблеми, се увеличава.

Имаме също така една тенденция да се увеличава населението на София с доста бързи темпове. Това е поради факта, че в София няма безработица и поради това, че заплащането в София е около 30-40% по-високо от заплатите, които се получават в останалата част на страната. Имаме много бързо разрастване на нашия град. Само за миналата година имаме около 22 хил. души, регистрирани официално, че са дошли да живеят в София, нещо, което е с размерите на един град. И именно това бързо разрастване на нашия град води обективно до увеличаване на безработицата, което значи, че и тези проблеми, които ще обсъждаме, са особено актуални и важни за нас. Знаем, че няма бързи мерки, които да водят до решаване на проблема. Но ние се надяваме, че вие ще предложите антибедност политики и мерки в

един средносрочен и дългосрочен план и това ще ни помогне ние да можем да планираме нашата дейност така, че да намерим адекватно решение на тези проблеми.

Също така ние очакваме, след като се очертаят проблемите и начинът на решаването, да се посочат и стъпките, които трябва да бъдат следвани, за да може да се търси решение на проблемите на социалнослабите български граждани. Ние имаме, считам, и необходимия административен капацитет, и необходимия финансов ресурс и то може би в най-голяма степен от цяла България, да работим по решаването на проблемите, след като те бъдат очертани от вас на днешната конференция.

Именно в тази връзка ние ще следим с голям интерес дискусиите. Искам да пожелаая успешна работа и още веднъж да благодаря за това, че в такъв важен и подходящ момент вие организирате една конференция на тема, която е много важна за нас.

Благодаря за вниманието!

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви, господин Герджиков.

Тъй като пристъпваме към основните интервенции и позиции, искам да обявя, че в момента водим пълен запис на цялата дискусия, ще имаме стенографски запис и с подкрепата на Представителството на Европейската комисия след това ще издадем сборник, който ще разпространим до възможно най-широк кръг интересуващи се институции. Тоест основните изводи, както и автентичността на дебата ще бъдат представени след това във вариант на книга. Това е наш модел, ние почти при всякакъв такъв тип консултация и конференция

след стенографски запис издаваме стенограма и я разпространяваме.

Пристъпваме към деловата част. Предоставям думата на заместник-министър Валентина Симеонова да представи основните моменти от политиката на правителството на България за преодоляване на бедността и социалното изключване.

Заповядайте, госпожо Симеонова.

ВАЛЕНТИНА СИМЕОНОВА: Благодаря ви, проф. Дулевски.

Най-напред наистина с искрени думи на благодарност към вас за активното партньорство, което осъществяваме с вас и в лично качество, и като Икономически и социален съвет на България, за голямата подкрепа, която ни оказвате при търсене на политически решения и мерки за решаване на важни проблеми, които касаят българските граждани.

Тази тема и днешната конференция е изключително важна за нас, защото тя създава пространство за активен диалог, за дискусия по един изключително важен и значим проблем. Важен и значим е проблемът за бедността не само по отношение на мащабността на този проблем, а и по отношение на начина, по който този проблем се отразява. Най-напред върху развитието на младите хора, на децата. Проблемът с детската бедност е изключително сериозен, така че те да израснат като пълноценни възрастни хора. След това неговото отражение и върху всички хора, които са попаднали в капана на бедността като възможност за измъкване от този капан и като възможност и потенциал за развитие, професионално и лично, на тези хора.

България е страна с редица предизвикателства в областта на социалното включване и бедността. Няма сектор от политиката, в

който да не се налага да се предприемат сериозни допълнителни мерки. Като се започне от образованието като ключово важен инструмент за преодоляване на бедността, минем през заетостта и създаването на един сериозен пазар на труда, разбира се, през възможности и мерки за развитието на икономиката, ключово важно за предоставяне на възможности за работа на хората. Ключово важен, разбира се, проблем, свързан с преодоляване на бедността, е развитието на една сериозна мрежа от социални услуги. Тя да е ориентирана, от една страна, към преодоляване на личните кризи на човека, когато той изпадне в такива, и от друга страна – социални услуги, които да стимулират индивидуалната активност, индивидуалното участие, личното участие на човека в преодоляване на кризите и в процеса на излизане от бедността.

Даваме си сметка, че сега се намираме и в утежнено обстоятелство поради сериозната икономическа криза, която е в страната, а и не само в страната, но и в света. Даваме си сметка освен това, че последиците от кризата засягат всички и най-вече уязвимите групи от нашето население. Поради това подкрепата на домакинствата е един от нашите основни приоритети.

Необходим е по-специален фокус обаче върху тези уязвими групи. Но тези политики многократно надхвърлят чисто паричните измерения на бедността. Това е разбирането не само на европейско, но и на световно ниво. Именно то е в основата и на избора на приоритетни теми в рамките на Европейската година на борбата срещу бедността и социалното изключване 2010 г. за България.

Това са теми, свързани с детската бедност, активното включване на пазара на труда, равният достъп до услуги, социалното включване на уязвими етнически групи и на хората с увреждания, както и с

равенството на половете. Всички тези въпроси са от огромно значение за разработването на дългосрочна национална стратегия за борбата срещу бедността и социалното изключване. Още повече сега, когато България има ангажменти по Стратегия „Европа 2020“.

От дебатите на европейско ниво по стратегията и нейните цели се вижда, че въпросите на социалното включване и намаляването на бедността са един от най-дискусионните въпроси, по които все още няма постигнат консенсус. Въпреки това всички държави-членки на Европейския съюз се обединяват около това, че общоприетите цели за социално включване, които сега работят, остават валидни и за бъдещата стратегия.

По отношение на европейската цел за насърчаване на социалното включване и намаляване на бедността България нееднократно изрази своята позиция в подкрепа на определянето на такава цел. В момента работим по определянето на национални цели за справяне с бедността. Тези цели ще изискват един сериозен и дългосрочен подход. Политиките, които ще се прилагат за постигане на националните цели по бедността, са от най-различни сектори и са много на брой и, разбира се, по вид.

Не може да се очаква, че ще намалим бедността, без да има растеж в икономиката и повече и по-добри работни места. Не може да говорим просто за реформиране и за развитие на образование или за образование, което свързваме само с образователна степен, без да свързваме образованието като инструмент и възможност за професионална и личностна реализация на човека.

Едни от най-ключовите сфери, по които ще положим още повече усилия, са свързани с адекватността на социалните трансфери, политиката за активно включване на пазара на труда, инвестициите

в политики за превенция на бедността и социалното изключване. В тази връзка Министерството на труда и социалната политика вече стартира с част от нормативните реформи.

Промените в Закона за интеграция на хора с увреждания бяха насочени към разширяване на правата на хората с увреждания. Това включва и въвеждане на нов вид финансова подкрепа от 2011 г. чрез създаване на финансови стандарти за социални услуги и подкрепа по този начин на хората, като им се осигури минимален пакет от социални услуги. С промените в Закона за социалното подпомагане и правилника за прилагането му, освен че се гарантираха правата на лицата, които получават месечни социални помощи, чрез отпадането на ограничението в срока на получаването им, също така се създадоха и предпоставки за по-правилно и ефективно планиране на финансирането на социалните услуги.

Една от най-съществените промени е свързана с увеличаване на срока, в рамките на който безработните лица в трудоспособна възраст, които получават месечни социални помощи, следва да полагат обществено-полезен труд. Тази заетост се увеличи от 5 на 14 дни, по четири часа дневно. Това не само ще провокира активността на тази лица, но те ще имат принос в живота на общността и ще насърчи спазването на принципа на солидарността.

Освен това подобрихме уредбата за достъп до месечни социални помощи. Разширихме обхвата на програмите, по които безработните лица не следва да са отказали участие, за да придобият право на помощ.

Принципите, които ще продължим да следваме в социалната сфера, са не само свързани с нуждата от солидарност към най-уязвимите, но и с необходимостта всеки да поеме отговорност и прояви лична активност.

Другото основно направление, което ще има дългосрочен ефект, е въвеждането на областно и общинско планиране на социалните услуги. То ще позволи по-добро планиране на услугите и финансовите ресурси, необходими за тяхното предоставяне. Така ще се справим с настоящата ситуация, при която се финансират услуги, за които няма достатъчно потребители, така наречените „кухи услуги”. Трябва да ви кажа, че контролната ни дейност показва, че те никак не са малко в България, за съжаление. И това ни помага да насочим по-ефективно финансовия ресурс, като тези регионални или областни стратегии за социални услуги ще се развиват на базата на адекватна оценка на потребностите на местното население.

Продължаваме да работим и по въвеждането на принципа „парите следват човека”, който също ще позволи по-добро разходване на финансовите стандарти за социалните услуги и по-добро насочване на финансовите средства. До края на 2010 г. ще разработим финансови стандарти за минимален пакет от социални услуги. Тези финансови стандарти ще ни позволят от 2011 г. да въведем този принцип при ползването на направление за социални услуги – „парите следват човека”.

Деца и семейството остават в центъра на политиката за социално включване и в тази връзка се разработват нормативни промени. Политиката за подкрепа на децата и семейството може да се провежда само с обединените усилия на всички институции в държавата – общините, социалните партньори и гражданското общество.

През последните месеци работата на Министерството на труда и социалната политика е насочена към въвеждането на изцяло нов подход в грижите за децата. Той е насочен към превенция, ранна интервенция, подкрепа на семействата и осигуряването на семейна или

близка до семейната среда, като основен приоритет за постигане на тези цели е деинституционализацията на грижите за децата. Ще си кажете, че това е проблем, който е дискутиран многократно, провеждани са много кръгли маси, посветени на този проблем, има и много стратегически документи, които са приемани досега. Но през м. февруари новото правителство прие своя политически документ, който нарекохме Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в България”. Той събра най-важните моменти от всички създадени досега политически документи, свързани с този проблем, и начерта една дългосрочна перспектива и в същото време ограничен във времето процес на закриване на специализираните институции във вида, в който са сега.

Казвам всички тези неща, защото те са и в контекста на детската бедност. Разбира се, този документ няма да остане просто лист хартия. Ние стартираме веднага с първия етап от изпълнението на политическия документ, с един много сериозен проект по деинституционализация, който ще се финансира в рамките на оперативна програма „Регионално развитие” и оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” в размер на 43 млн. евро. Това ще ни даде възможност, от една страна, да създадем социална инфраструктура за услуги, от друга страна – устойчивост на новите услуги, които ще се създават. Проектът е ориентиран като първи етап към закриване на всички специализирани институции за деца с увреждания в България, тъй като те се намират в най-тежко състояние и качеството на грижата там е най-лошо.

Първият приоритет при изпълнение на стратегията е този, но освен средствата чрез структурните фондове на Европейския съюз предстои и стартирането на един много важен проект, който ще осъ-

ществяваме съвместно с нашите партньори от Световната банка. Това е проектът „Социално включване”, финансиран със заем от Международната банка за възстановяване и развитие в размер на 40 млн. евро. Проектът цели социално включване чрез повишаване на училищната готовност на тези деца до 7 години с насоченост към семействата с ниски доходи и от уязвимите групи от българското население. Искаме да направим всичко възможно да осигурим равен старт за училище на всички деца от уязвимите групи от българското население и, разбира се, към преодоляване и ограничаване на един изключително тежък за България проблем, какъвто е ранното отпадане от училищната система.

Проектите в областта на социалното включване са важни инструменти, които ние използваме наред с нормативните реформи. Пример за успешен проект е и Програмата за обществени трапезарии в подкрепа на най-нуждаещите се. Обществените трапезарии са в подкрепа на лица и семейства, получаващи месечни социални помощи, лица без доходи и близки, които да се грижат за тях, самотно живеещи лица и семейства, които получават минимални пенсии, бездомни лица и деца. От тази програма се възползваха над 11 хиляди български граждани през зимния период.

Освен това основният източник на допълнително финансиране на политиката за социално включване - Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд, ще допринесе не само за постигане на целите на политиката за социално включване на национално ниво, но и на местно ниво. Потенциалът на Европейския социален фонд в подкрепа на националните и местни политики следва да бъде максимално използван. За възможностите на оперативната програма ще говорят моите колеги по-дълго по време на дискусиата.

В рамките на Европейската година за борба срещу бедността и социалното изключване 2010-а са планирани да бъдат реализирани над 50 инициативи, чиято основна цел е ориентирана към целта, каквато се преследва и с днешната конференция - да провокираме дебат по темата, да провокираме активност от страна и на уязвимите групи, защото дискусиите, които предвиждаме да се случат, са преди всичко на местно ниво. Така че във всички области ще бъдат организирани такива дискусии.

Освен това предвиждаме в края на 2010 г. да има изработени проекти на 28 общински стратегии за работа и за справяне с проблема, свързан с бедността. Ние си даваме сметка обаче, че няма да можем да постигнем ефективна политика, ориентирана към преодоляване на този проблем, свързан с бедността, първо, защото бедността означава консолидиране на ресурси – както на човешки ресурси, така и на финансови ресурси, на материални ресурси. И аз много се радвам, че днес тази конференция събира огромна част от тези ресурси.

Искам отново да благодаря на Икономическия и социален съвет за доброто партньорство, за активното участие в целия този процес на създаване на дългосрочна стратегия на българската държава за справяне с този изключително важен проблем. Пожелавам успех на форума! Благодаря.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви, госпожо Симеонова.

Мисля, че след вашата презентация имаме една изключително добра база и основа за секторен дебат. Всички се убедиха колко добра дискусия може да се води, след като една институция има своята визия по определени проблеми. Мисля, че вие очертахте една много добра комплексна визия, с идеи, със стъпки, които безспорно, както визирахте тук, с останалите участници в играта в най-добрия смисъл на думата, които трябва да запълват кутийките и да търсят синергията между тях. Връзката с „Европа 2020”, доколкото знам, работите активно и по създаването на национални индикатори по бедността в рамките на нашата Национална стратегия 2020. Може би тук ще бъде много полезна и доц. Коцева, председател на Националния статистически институт, която току-що се присъедини към нас.

Потвърждавам още веднъж това за необходимата синергия, която трябва да създаваме с тези действия. И нещо друго - много силно впечатление прави политиката и на Министерството на труда и социалната политика, и на правителството, насочена към децата. Наистина и в Европа, и особено в България това е големият проблем. Не заздравим ли основата, на която стоим, след 10-15-20 години ние ще плащаме много, много по-скъпо, дори едва ли ще имаме ресурси да платим сметката за проблемите, които се развиват около децата.

Много силно прозвуча също и вашата ясна политическа позиция за закриване на специализираните институции за деца – една тема, която създаде много неприятен, недостоеен, но и несправедлив имидж на България пред Европа (знаем БиБиСи, знаем предаванията и т.н.). Да, нужни са такива стъпки и мога да ви уверя, че в лицето на Икономическия и социален съвет всички такива стъпки, насоче-

ни към изграждане на по-дългосрочна стабилна политика, ще бъдат подкрепени. А опитът наистина показва, че стабилна политика има, когато тя е подкрепена от по-широк кръг участници в нея.

В тази връзка веднага за мен е удоволствие да предоставя думата на госпожа Ирини Пари, вицепрезидент на Европейския икономически и социален комитет, като кажа само две думи.

За нас Европейският икономически и социален комитет не е само европейската институция и партньор, той е нещо повече. Той е част от нашия национален дебат, той е част от нашата синергия, която се опитваме да създаваме. От българска страна, от страна на нашия съвет, от страна на българските членове на Европейския икономически и социален комитет този мост отдавна е изграден. Не мога да не кажа обаче тук пред госпожа Пари, че България е единствената страна, в която над 75-80% от членовете на Европейския икономически и социален комитет са членове и на националния Икономически и социален съвет. И не мога да не кажа тук пред госпожа Пари, защото това е констатация на президенти на Европейския икономически и социален комитет, че България е първата страна от 12-те нови страни-членки от петото разширение, която създаде, изгради и ефективно развива Икономически и социален съвет изцяло по модела на Европейския икономически и социален комитет. Казвам това, защото това не са мои думи, това са думи на президенти на Европейския икономически и социален комитет, посещавали България.

След всичко това с огромно удоволствие, госпожа Ирини Пари освен вицепрезидент на Европейския икономически и социален комитет, е наш много близък приятел предвид и близостта на нашите територии. Солун е много близко, така че може би нашите взаимоотношения се изграждат и на едни много по-силни човешки, лични взаимоотношения.

Заповядайте, госпожо Пари.

ИРИНИ ПАРИ: Проф. Дулевски, не само съм близка до вас по географски признак, но и по сърце съм близо до вас, защото имам лични взаимоотношения с България. Когато бях за първи път в България, бях на две годинки. Тук дойдох да посетя леля си, която се влюбила в български войник. Така че, разбирате, имам доста лични спомени и лични връзки с България. Затова когато вие ме поканихте специално за тази среща в качеството ми на вицепрезидент, аз с удоволствие приех вашата покана.

Също така искам да ви поздравя за цялата работа, която вършите. Вие самият казахте, че наистина се присъединихте сред последните в Европейския съюз, но сте много напреднали в сферата на работата на Европейския икономически и социален комитет. Това е благодарение на вас, проф. Дулевски, искам да го подчертая пред всички тук.

Трябва да кажа също, че последния път, когато бях в България, това беше 2007 г., два дни след като вие се бяхте присъединили към Европейския съюз, така че наистина има много тесни връзки между нас.

Искам също така да ви поздравя за настоящата конференция. Тя е организирана своевременно. Наистина бедността не е лесен въпрос за разрешаване. Това е един труден проблем, защото ни изправя пред затруднения, пред пречки и пред области, където ние все още не сме постигнали достатъчно успехи, все още има много бедни хора.

Затова наистина е чудесна идеята да се определи 2010 г. за година за борба срещу бедността и социалното изключване, година на

Европейския съюз. Тоест това е една отлична възможност да се съсредоточим върху този проблем в Европа, а той ще е и голям приоритет на Белгийското председателство през втората половина на тази година. Това, което вие ще кажете днес, аз ще го предам на Европейския икономически и социален комитет, ще разпространя вашето послание и вашата дискусия сред цялата ни мрежа.

Много е добър моментът за организиране на тази конференция поради настоящата криза, както подчертах и заместник-кметът, и госпожа Симеонова. Ние се намираме в трудни икономически моменти. Нашата държава също ги преживява доста тежко, а и не само нашата държава. Вчера видях данни от Испания, които са от съвсем скорошно проучване.

Наистина настоящата икономическа и социална криза има много големи последици за социалната сфера, това беше подчертано от самото начало. Аз се връщам от Флоренция, във Флоренция Марио Сепи, нашият председател, реши да посвети своята конференция (всеки президент прави по една конференция в мандата си, който е две години) на проблема с бедността. Тази конференция се състоя на много ключово и показателно място – това е Институтът на невинността. Това е място, където самотните майки могат да отидат, да намерят малко топлина, храна и също да преоткрият своето самочувствие.

Нека да ви припомня едно нещо. Знаете ли колко европейци живеят в бедност? – 85 милиона, 17% от нашето население! Така че проблемът не е само български, това е проблем за цяла Европа и дори, бих казала, световен проблем.

Бедността означава, че ще има затруднения, че определени слоеве са изключени от социалната сфера, от образованието, от

културата, от здравеопазването, дори от политическия живот, което означава като цяло социално изключване. Това означава да загубиш част от собственото си достойнство. Ето затова е много важно този проблем да се обсъжда и се надявам това да не става само през 2010 г., а и в бъдещите години. Догодина е Годината на доброволния труд. Много организации, които днес са тук, посвещават свободното си време, посвещават собствените си ресурси, за да подпомагат при решаването на този проблем доброволно. След това ще има Година на възрастните хора. Ние сме чували и тук чухме доста за децата, но също и възрастните хора са една от уязвимите групи.

За бедността и социалното изключване има структурни и лични причини. За да се борим с тях, ние се нуждаем от всички политики, които могат да бъдат комбинирани. Ние често подчертаваме социалните политики, но не бива да забравяме икономическите политики, те имат доста тясна връзка и доста голямо влияние върху този проблем. Затова ние трябва да съчетаем всички наши сили, било то на национално, местно и на европейско ниво, за да може правилно да прилагаме тези мерки и политики.

И така, каква е основата за действие? На първо място, в нашия Договор какво прави Европа? Има няколко члена, които трябва да цитирам. Членове 151 и 153 в Договора казват, че Европейският съюз играе ключова роля да подкрепя и да допълва действията на държавите-членки за борба срещу бедността и социалното изключване. Тоест това е област, в която Европейският съюз работи заедно с държавите-членки. Става въпрос за споделени отговорности и компетенции. Само чрез този механизъм ние можем да се борим с бедността и изключването.

Също е включена и Хартата на основните права в нашия Договор за Европейския съюз. Тази Харта наистина има място в този договор. Ако мога да кажа, Хартата бе за пръв път обсъждана в нашия комитет. Ние вече не го припомняме, може би някои хора вече са го забравили, но идеята за Хартата за основните права отначало и дискусиите по нея стартираха в нашия комитет и след това идеята бе предадена към Европейската комисия.

Заместник-министър Симеонова спомена за стратегията на Европейския съюз до 2020 година. От петте основни цели има три, които действително са пряко свързани с проблема за бедността.

На първо място, ние искаме да достигнем критерий от 75% заетост в Европа, всички са съгласни с това до момента.

На второ място, искаме да намалим националната бедност с 25%. Както и госпожа Симеонова каза, още не е постигнат консенсус по този въпрос, но се надявам, че със сигурност има държави-членки – не България, не Гърция, които твърдят, че това е техен национален проблем и не е европейски проблем. Надявам се ние да успеем да променим становището им по този въпрос и да ги убедим, че това е в ръцете на всички ни и трябва да си споделяме отговорността. Надявам се и тази цел да бъде одобрена за Стратегията 2020 г.

И третата част, която е пряко свързана с нашите проблеми, е образователната сфера. Това, което се казва, че процентът на тези, които напускат рано училище, да се намали наполовина. Тоест да има повече хора, които достигат до висше образование, да се повиши от 31% понастоящем до 40% в бъдеще. Отново по тази цел не е постигнат консенсус, защото някои премиери твърдят, че това е единствено техен национален проблем, а не европейски. Надявам се, че през юни ще успеем да постигнем някакъв напредък и тези две цели, по които в

момента няма съгласие, да бъдат одобрени и включени в Стратегията за 2020 г. Мисля, че това е и много важно послание за населението, ако те бъдат успешно включени в Стратегията.

Вие вече знаете, че Европейският съюз има много дейности, прави доста по тези проблеми. Има инициативи за придобиване на нови умения и създаване на нови работни места. Това е много важно, защото сега живеем в ера на бързи развития в технологията. Постоянно са необходими нови умения, но също така са необходими и умения за общуване между културите.

В направено проучване в ЕС се казва, че има много безработни хора, обаче има 4 милиона свободни работни места в Европа, които не са заети. Тези работни места чакат някой да ги заеме, обаче няма достатъчно хора с правилните умения, които да запълнят тези празни работни места. В това проучване се сравняват уменията на европейците с уменията на хората в други части на света. В проучването се твърди, че европейците са много добри в основните умения, но много зле се справят с уменията на межкултурното общуване. Това е един парадокс! В Европа има толкова култури, толкова богати сме културно, а пък в същото време не сме толкова мултикултурни. Тоест трябва да се учим едни от други как по-добре да общуваме.

Също така на европейско ниво е създадена платформа за борба срещу бедността, която събира всички действащи лица. Ще бъдат правени проучвания по различни проблеми. Тук отново ще се обменят знания и умения между нас.

Също така искам да посоча инициативата „Младежи в движение”. Знаете за „Еразмус” и „Еразмус мундос”, тази програма доста допринесе за обмена на умения и на межкултурно общуване между младите. Това е отново нещо, което се прави на паневропейско ниво

и зависи от всички нас, защото Европейският съюз може да си предлага разни неща, но в крайна сметка ние сме тези, които трябва да се съгласим и да ги прилагаме.

Сигурно ще си кажете: ами добре, ето това прави Европа, но какво прави Европейският икономически и социален комитет? Сигурно добре сте запознати, по същия начин, както българският Икономически и социален съвет, ние сме консултативен орган. Тоест това ни дава свобода да повишим глас, така да се каже, да говорим с единен глас от името на 27 държави-членки и да кажем на Европейския парламент, на Съвета на министрите и на Комисията какво мислим като общество и да споделим какво е нашето мнение, какъв ще е ефектът от техните решения върху нас. Имаме наистина много активни български членове в комитета, които допринасят много за нашата работа. И тук искам да споделя, че в нашия комитет вярваме, че сърцето на Европа не бие само в Брюксел. Сърцето на Европа е навсякъде в Европа, във всички държави-членки, във всички столици, във всички градове, области, региони и, разбира се, в България. Ето защо ние имаме толкова тясно взаимодействие и сътрудничество. Затова сме изградили и тази мрежа на икономически и социални съвети, които работят заедно.

Вчера по време на пленарното заседание господин Ван Румпой, първият президент на Европейския съюз, дойде с обръщение към нашата пленарна среща. След това в заседанието с негово участие ние споделихме с него, че до нас трябва да се допитват, трябва да се допитват до всички наши членове, до всички комитети как да се осъществи Стратегията 2020 г., защото ние знаем на местно ниво как се осъществяват нещата. Това беше направено за Стратегията до 2010 г., така наречената Лисабонска стратегия. Ние отново помолихме за

подобен подход и за Стратегията 2020 г. Тъй като ние разполагаме с тази мрежа, искаме тя да се използва възможно най-добре.

В новия Договор, в чл. 11, ясно се казва, че на нас ни е необходим редовен диалог с представителни сдружения и гражданското общество. Това е основата за създаването на диалога с гражданското общество, освен социалния диалог. И тук нашият комитет играе много важна роля. Ние имаме много добри контакти с Парламента и с Европейската комисия по този въпрос.

Нека сега да разгледам бедността. Бедността е нещо, което ние приемаме много лично в нашия комитет. През последните две години сме приели четири становища по този въпрос. Едното през 2010 г. е свързано със социалното изключване, по какъв начин да се използва образованието за социално включване. В тези становища ние твърдим, че важното, за да се преодолее бедността, на първо място е създаването на работни места. Чрез заетост ние осигуряваме най-добра защита срещу бедността и социалното изключване. Това е единствената врата, през която човек може да мине, за да бъде включен в обществото, да бъде част от него и да запази достойнството си. Ако хората имат подходящ доход и могат да го използват, тогава те се чувстват включени.

Това, което ние също казваме, е, че когато хората нямат подкрепа, трябва да се комбинира социалната защита с други механизми, за да се даде достатъчен доход. Трябва да има баланс между гъвкавост и сигурност.

Откъде идва този проблем? Ние казваме, че предприятията също трябва да играят роля, доста често те играят, посредством корпоративната си социална отговорност. Другото, което ние казваме - черният пазар на труда и корупцията. Знам, че и вашата страна, подобно на нашата, има проблеми с това. Знам, че премиерът ви се

опитва по възможно най-добрия начин да се справи с този проблем. Но понякога тези два аспекта са свързани с бедността. Трябва да ги разрешим и наистина това не е трудно според мен да се разреши, стига да си го признаем.

Трябва също така да се предприемат специални мерки за младите, за възрастните хора, за децата, за хората с увреждания, за самотните родители. Защото ние виждаме, че в нашите общества има все повече разводи, все повече самотни родители има и това е един проблем, който трябва също да разрешим. Това е много труден етап в живота на човека, хората могат да бъдат уязвими тогава. Също така специално внимание трябва да се обърне на ромите и на имигрантите. Те са първите, които биват изключени в нашите общества.

Освен това много важно е и образованието. Образованието на всички равнища, не само от първоначалното, но дори и във висшето образование. Използвам, че тук има хора от академичните среди – това е един основен въпрос, който се разглежда на нашето биенале. Образованието е един от най-важните или най-важният фактор, затова нашето биенале се занимава толкова с този въпрос.

На това биенале председателят на Еврокомисията Барозу дойде и ние му представихме нашите идеи и мерките, които според нас трябва да се предприемат. Ние му казахме следното: на нас ни трябва образование и моментът на тази икономическа криза е най-неподходящ да орязваме бюджета на образованието. Това би било крайно неправилно, трябва да се постъпва точно по обратния начин.

Освен това, както казах, образованието на всички равнища, образование, което дава възможност на хората да се движат свободно. Защото на нас ни е необходима мобилност в Европа, образованието е основен залог за получаване на работа.

Аз вече казах, че в Европа има милиони незаети работни места, но хората не са достатъчно образовани. Освен това образование, което да приема различията между култури, между народи, както и различията между нас и по-уязвимите членове на нашите общества, каквито са например ромите. На тези хора също трябва да се даде образование. На хората, които водят подвижен начин на живот, които са непостоянно уседнали, също трябва да се даде възможност да получат образованието, което им е необходимо, за да могат да имат бъдеще. Защото тези хора имат умения, имали са исторически, имат и сега, те ги предават от поколение на поколение. Но проблемът е, че технологичните изменения правят техните умения излишни. Те може да са добри ковачи, може да работят с метали, може да са каменоделци, може да са грънчари или с всякакви други умения, наследени от миналото, но ние сме длъжни те да придобият и нови умения, за да се интегрират в нашето общество и в нашите институции.

Още веднъж ви поздравявам за тази навременна конференция, извънредно навременна и уместна. Много бихме желали да имаме председатели като вас, проф. Дулевски, в други икономически и социални съвети в Европа. Мисля, че всички, които сме се събрали тук, можем с общи сили да постигнем промяната, която е необходима за най-уязвимите членове на нашето общество.

Благодаря.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря на Ирени Пари за много съдържателното и, бих казал, много емоционално изказване. Когато съдържателната част се съчетае с една непринудена, естествена емоция, нещата са много приятни.

Мисля, че ние споделяме всичко това, което тя каза като визия на Европейския комитет, само с една забележка от моя страна от гледна точка на началото на нейното встъпление. Аз съм казвал много пъти, че нашият успех, българският успех е резултат именно на много силните и много зрели социални партньори в България, които много преди мен знаеха за какво става въпрос, какъв модел да изградят и какъв модел да подкрепят – много преди аз да знам и много преди аз да стана председател на този съвет.

И втората предпоставка за България, казвам това съвсем отговорно, е, че в България имаше, има и искрено вярвам, че ще има необходимия политически консенсус и подкрепа към този български модел. Това е много съществена предпоставка, защото колегите и от Словения, и от Унгария, и от Полша ми задават този въпрос, госпожо Пари: как така се случи в България, как властта допусна да има един независим, толкова силен инструмент, какъвто е Икономическият и социален съвет? В България властта не само допусна, не само създаде независимия граждански парламент, но много активно го използва в консултациите и подготовката на ключовите решения, каквато ситуация е тук в момента. А моят шанс е бил, че съм председател в този момент на този съвет.

А иначе нашите двустранни взаимодействия наистина са прекрасни, защото в предния мандат президент на Европейския икономически и социален комитет беше господин Димитриадис, също от Гърция, така че имаме добри междурегионални взаимодействия в тази посока.

Сега ми позволете да предоставя думата на госпожа Бистра Вълчанова от името на Главна дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и равни възможности” на Европейската комисия.

Заповядайте, госпожо Вълчанова.

БИСТРА ВЪЛЧАНОВА: Благодаря ви.

Преди да започна бих искала да ви благодаря от името на Европейската комисия за предоставената възможност да бъдем днес тук на този форум, който наистина е изключително навременен, както госпожа Пари каза, и който представлява част от общите усилия на страната в Европейската година 2010 за борба с бедността.

Преди да продължа с това, което съм приготвила да кажа, макар че действително една голяма част от него вече беше споменато както от госпожа Симеонова, така и от госпожа Пари, бих искала да кажа за онези от вас, с които не се познаваме, че аз представлявам отдела за Европейския социален фонд, който работи в Европейската комисия с България. Това означава така често споменаваната Програма за човешки ресурси и всичко, свързано със страната ни в този контекст.

Пак преди да продължа по самата презентация искам още веднъж да се спра на споменатата вече от госпожа Симеонова дейност, която българското Министерство на труда и социалната политика извършва по отношение на деинституционализацията за деца. Това е един проект, разбира се, в отговор на споменатата негативна кампания, проведена срещу България неотдавна, но и от обективната необходимост от действия в тази посока. И тук искам да изкажа поздравленията за екипа на Министерството на труда и социалната политика, на Агенцията за децата и всички партньори, неправителствените организации, всички партньори в този процес, който в последните девет месеца набра огромна скорост и ние наистина много

се надяваме той да се превърне в една добра практика в целия Европейски съюз.

Казвам това съвсем съзнателно за ваша информация, защото това наистина е нещо добро, което се случва по отношение на България, по отношение на абсорбцията на фондовете. За нея, както всички знаем, общо има проблем и тя може наистина да представи страната в една много различна светлина, давайки възможност за една добра практика по отношение както на сътрудничеството между двата фонда, така и за сътрудничество тук в България между институциите. За онези от вас, които може би не са наясно по самите процедури, ще кажа, че двата фонда – този за регионално развитие и социалният фонд, работят по отделни правила в някаква степен и сътрудничеството между тях на европейско ниво също не е много лесно и много канализирано. Сътрудничеството тук в България между институциите е също нещо, за което българската администрация по принцип е обвинявана в недостатъчен капацитет, тоест в последно време страната отговори и на това предизвикателство.

И не на последно място, нуждата от подобна практика на европейско ниво. Надявам се, че всичко това има връзка и то пряка към темата на тази конференция. Аз неслучайно си позволявам малко повече време по това, защото всичко друго вие в една или друга степен сте чували.

Специално създадената от предишния комисар по труда и социалната политика работна група по отношение на деинституционализацията излезе с един доклад. В него се установи, че не само в новите страни-членки, както вероятно е първата реакция, има нужда от деинституционализация както за деца, така и за възрастни, но и в много от старите страни-членки съществува проблемът с деинститу-

ционализацията. В този смисъл правилното използване на наличните структурни фондове за нуждите на деинституционализацията, което, много силно вярвам, ще се реализира в рамките на този проект, ще даде наистина основа, нагледна практика за останалите страни-членки за това как може това да се случва с помощта на структурните фондове там, където е необходимо, разбира се. Говорим за обществата, които нямат богат финансов ресурс да решават тези проблеми със свое собствено финансиране.

Много ми се искаше и да ви кажа някаква новина в тази презентация. Ако конференцията се беше провела след десетина дни, може би щяхме да обсъдим току-що приетите решения на Съвета на 7 и 8 юни, който вероятно ще приема европейската цел, свързана с бедността, в контекста на Стратегията 2020. Доколкото обаче това все пак не се е случило, ще останем с очакването за решенията на този съвет.

И сега вече можем да погледнем към презентацията, макар че още веднъж се извинявам за повторенията, които неизбежно се случват.

Както вече стана дума, бедността засяга над 84 милиона души в Европейския съюз, 19 милиона от които деца и предимно уязвими групи от обществото, като жени, млади хора, които са в някаква временна заетост, емигранти и т.н. 8% от работещите хора също са застрашени от бедност, или така наречената бедност въпреки заетостта.

Европейската комисия има две гледни точки, или поне минимум две гледни точки в Годишната за бедността по отношение бедността. Едната е чисто статистическата, добре аргументирана с данни страна на дискусиата, а другата е чисто субективната за това кой от европейските граждани как се усеща по отношение на бедността. За-

това всъщност тук говорим за различните лица на тази бедност, за това какво може и какво не може да си позволи едно семейство, независимо къде попада в статистиката. Бедността освен икономическо има, разбира се, и много силно социално измерение.

Както вече стана дума, в края на 2008 г. Европейският парламент и Съветът взеха решение за обявяването на 2010 г. като Година на борбата срещу бедността. Тогава едва ли някой е предполагал колко навременна ще бъде тази година в контекста на кризата, която се случва. Това съвпадение обаче е като че ли още един повод да се извлече максимумът от дебата, който във всички общества във всяка отделна страна-членка и на европейско ниво като цяло се случват през тази година, за колкото може по-оперативни действия за преодоляване на проблемите.

Някои основни факти, свързани с бедността. Както вече казахме, 17% застрашени от бедност, по-голям процент за тези, които са по-млади, тоест младите или децата, различна в различните страни, свързана с различните стандарти на живот. Тук госпожа Коцева в нейната презентация ще ни каже много повече конкретно за България и за това как тя се определя, защото въпреки стремежа на Европейската комисия да унифицира подхода, всяка отделна страна-членка има свой собствен.

Продължаваме с цифрите на Евростат от 2008 г. Това, че някои хора имат работа, не значи, че те не са застрашени от бедност. Тази цифра варира и за всички останали това е валидно в широки граници – между 4 и 27%, което пак е твърде специфично за всяка отделна страна.

Целите на годината. Целите на годината са да се осигури възможност за хората, които изпитват бедност, гласът им да бъде чул в

национален и европейски контекст – нещо, за което и госпожа Пари говори вече. Да се изградят тези активни партньорства и да се създаде чувствителност в обществото към различните форми на бедността. Аз бих казала не само към различните форми, а по-скоро към причините, към това, което води до бедност.

Политическите приоритети на годината също бяха споменати – детската бедност, специфичната бедност на различните групи имигранти и т.н.

Организацията на европейско ниво. Както виждате, Европейската комисия се опитва максимално широко да работи с различните институции както на европейско, така и на национално ниво. Има изградена организация за провеждането на Годишната на бедността. Вероятно всички вие сте наясно, че в България има такова звено в Министерството на труда и социалната политика.

Евробарометърът. За разлика от статистиката евробарометърът отчита човешкото усещане. И както виждате, в богата Европа 73% от европейците считат, че бедността е голям проблем в техните отделни страни. 89% от европейците изискват от правителствата си активни действия в борбата с бедността и 53% от тях считат, че националните правителства са тези, които отговарят за ефективната борба с бедността. Липсата на заетост, недостатъчните заплати и т.н. – неща, които вече споменахме. Връщам се отново към това измерение – субективното усещане за бедност във всеки европейски гражданин в иначе богатата Европа.

Стана дума и за липсата на образование, стана дума и за неподходящите умения – всичко това е част от една политика, която както Европейският съюз, така и колегите от отделните министерства в България все повече и повече следват. Това е политиката на интегриран подход към

проблемите, политиката на сътрудничество между отделните институции, която взема предвид различните измерения на всеки отделен проблем и какво всяка от отделните институции може да допринесе за решаването му.

Предвидените действия на европейско ниво - за тях също стана дума в изказването на госпожа Пари. По време на Годината на бедността всъщност това, което можем да извлечем в края на годината, когато трябва да бъде постигнато и политическото съгласие върху документа, който Белгийското председателство ще изготви, е точно това – оперативното действие срещу причините, пораждащи бедността. Не само дебатът, който, разбира се, сам по себе си е много ценен и събирането на различните представители и гледни точки, така, както ние тук сме се събрали днес, но последващите действия след това по отношение на преодоляване на тази бедност.

Стратегията 2020 смятам, че всички от вас добре познават и за нея също стана дума. Измерителят, който може би най-много съответства на това, за което говорим днес, е европейската цел за намаляване на бедните с 20 милиона. Дали това ще остане целта и как точно ще бъде приложено в отделните страни, както казах, предстои да се вземе решение скоро. Така или иначе, българската държава чрез своите представители участва активно в комитетите, които взимат това решение. Аз съжалявам, че госпожа Симеонова си тръгна, но се надявам, че нейните колеги ще ѝ предадат нашата молба. А тя е - въпреки финансовата криза, която страната изпитва, все пак да се намират начини представителите в тези комитети да бъдат в Брюксел, гласът им да бъде чуван там, те да присъстват физически, нещо, което като че ли напоследък се случва по-малко в контекста на драстичните ограничения и намаляването на разходите. Тези 200-300 евро за самолетните билети са пари, но е важно колегите да бъдат там, страната да бъде

представена и гласът на България да се чува в тези комитети, които в крайна сметка очертават общото европейско бъдеще, в което ние също сме част.

Инструментите на Комисията по отношение на финансиране: Европейският социален фонд, Европейският глобализационен фонд и наскоро одобреният от Парламента инструмент за микрофинансиране, за който също вероятно сте чували. Това са трите финансови инструмента на Комисията за подкрепа на усилията на отделните страни-членки в преодоляването на последиците от кризата и различните реструктурирания, които се случват.

Партньорството и необходимостта да бъдат включени всички участници в процеса – нещо, за което вече няколко пъти говорихме. Тук стремежът е да има колкото може по-широко представителство, така и на европейско ниво. Европейските институции и Комисията в частност се опитват да включват максимален брой не само европейски, но и международни партньори, които имат сходни проблеми.

И последният слайд. Европейската година за борба срещу бедността трябва да остави наследство в политически контекст по отношение на целите, свързани и със Стратегията 2020, и с бъдещето на отворения метод за координация. Както каза и госпожа Пари, в контекста на приетия неотдавна Лисабонски договор и Хартата, взаимоотношенията вероятно ще се променят по някакъв начин, отговорността ще бъде споделена. Но всичко това, разбира се, трябва и да се операционализира. В този смисъл бъдещето на отворения метод за координация и активността на Комитета за социална закрила ще придобиват все по-голямо значение по отношение на социалните цели.

Политическата декларация, за която споменах. В края на годината Белгийското председателство има амбицията да постигне до-

говореност по такава политическа и подписана декларация по отношение на наследството, което Годишната за борба с бедността ще остави като политически документ.

Благодаря за вашето внимание. Пожелавам успех по-нататък на тази конференция!

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви, госпожо Вълчанова.

Както видяхте в програмата, прескочихме едно основно изказване – на проф. д-р Желязко Христов, който е нашият докладчик по един основен анализ за бедността на Икономическия и социален съвет. За съжаление поради здравословни причини проф. Желязко Христов днес не може да е сред нас, но той изпрати своето изказване и вие всички можете да го видите в документите, които сме ви предоставили.

След тези основни базисни изказвания мисля, че е време да навлезем в дебата, аз бих казал, в консултацията помежду ни. Доста гледни точки, доста широка основа. Дотук има заявени седем-осем колеги за изказвания, всеки е свободен да направи това.

По реда на постъпване, най-напред ми позволете да предоставя думата на г-жа Христина Христова. Аз вече представих г-жа Христова, а сега за нас ще бъде интересно да чуем и нейната позиция като един от най-добрите експерти в тази област в нашата страна.

Заповядайте, госпожо Христова.

ХРИСТИНА ХРИСТОВА: Благодаря, уважаеми проф. Дулевски.

Бих искала да започна с благодарност и поздравления за наистина, както каза госпожа Пари, навременно организирания форум точно в Европейската година за преодоляване на бедността и социалното изключване, организиран от българския Икономически и социален съвет.

След докладите, които чухме на госпожа Пари, на госпожа Вълчанова, след това, което ни е предоставено от д-р Желязко Христов, не съм убедена, че можем да имаме кой знае колко голям принос. Но все пак може да добавим още много аспекти в измерването на бедността, в маркирането на групите, сред които тя е много разпространена, явно че не са изчерпани, както и други фактори, определящи бедността.

Аз имах предоставената възможност от съдбата да участвам в подготовката на първата стратегия в България в прехода за преодоляване на бедността и социалното изключване. Тя беше подготвена през 2003 г. заедно с един много широк екип както от Министерството на труда и социалната политика, така и от хора от академичните среди. После по един естествен начин също имах възможността да участвам в подписването на един много важен документ за България, задължително условие после за подписването на Договора за присъединяване на България към Европейския съюз. Това беше подписването на Меморандума за социално включване в началото на 2005 г., така да се каже, неотменна част от нашия Договор за присъединяване. И тогава, и сега, слава богу, продължават изследванията върху тази тема. Аз много се радвам, че тук Европейската антибедност мрежа има едни много интелигентни, много капацитетни и активни представители и

дава своя принос в изследването на този проблем.

Но факт е, че прагът на бедността е в пъти по-нисък в България в сравнение както с новоприетите страни-членки, така и със старите страни-членки. Трябва да признаем, че този праг е три пъти по-нисък в сравнение с новоприетите страни и 13 пъти по-нисък в сравнение със старите страни-членки, което наистина е много тревожно.

Това, което прави впечатление въобще в областта на политиката за преодоляване на бедността и социалното изключване в България е, че има устойчивост, има последователност и приемственост, особено на национално управленско ниво. По отношение на създаването на нормативна база вече няколко български правителства работят много сериозно. Имаме и български принос - с решение на българското правителство се приемат официалните линии на бедност. Друг е въпросът доколко българската държава и българското общество са в състояние да гарантират прескачането на тази линия на бедност в качеството на живота на българските граждани.

Друго, което бих искала да отбележа, е, че има устойчивост и в партньорствата на българските правителства по отношение на програмите за преодоляване на бедността сред младите хора, сред децата, въобще в изследването на тези много сложни обществени процеси. И аз тук специално бих искала да кажа колко съм благодарна и всички ние сигурно на Световната банка например, разбира се, на Европейската комисия. Бих искала да кажа няколко думи, които напоследък дължим според мен на активното партньорство и сътрудничество на академичните среди в България.

И така, не можем да говорим най-общо за бедността. Винаги трябва да са ясни характеристиките какво се случва сред различни

социални групи от населението, какво се случва в регионален аспект, какво се случва в аспект разделение село - град, съобразно половата принадлежност и т.н. Едно от най-тревожните явления в България, когато изследваме бедността, са работещите бедни. Въобще това словосъчетание „работещи бедни“ наистина е много тревожно. Икономическата криза сигурно е допринесла още повече за разрастване на дела на бедните сред работещите хора, като се имат предвид затрудненията на българските работодатели да обезпечават фонд „Работна заплата“ в последно време в много предприятия.

Специално трябва да отбележим като една трайна тенденция в България работещите жени, които са по-бедни от работещите мъже.

Друга тенденция, която е изключително много тревожна, но не знам дали вече е направила впечатление на хората от управлението на страната, това е нарастването на бедността сред безработните. Ако в 2003 г. имаше 15 или 16% бедни сред безработните, то сега имаме 43% бедни сред безработните. Очевидно една много здрава и много неблагоприятна корелация бедност - безработица, която се получава.

Другата група – възрастните над 65 години. Наясно сме, че с нивото на пенсиите в България трудно може да се постига каквото и да било качество на живот. Самотните родители – заместник-министър Симеонова говори за бедността сред децата. Ами тя е главно в семейства, които са безработни и в семейства, в които има самотни родители, отглеждащи деца.

Етническите измерения – много тревожна тенденция. Наскоро погледнах едни данни, оказа се, че 75% от бедните в България са представители на ромската общност.

Но аз бих искала да привлека вниманието ви върху една група,

която се обособи в процеса на икономическата криза и която аз наричам кризисни безработни. Първо, ние не знаем колко са тези хора и не ги броим. Знаете кои са тези безработни. Наричам ги безработни, защото по всички характеристики те са такива – не участват в трудов процес и нямат доходи. Само че нормативно, де юре имат работно място. Тези хора, сигурно десетки хиляди в момента в България, които са помолени от своите работодатели да напуснат работните си места за няколко месеца, които нямат всъщност работа в момента и нямат доходи в момента и, разбира се, не се регистрират в бюро по труда, защото официално се водят на работа. И ако толкова много е нараснала бедността сред безработните, като голяма част от тях знаем, че получават обезщетение, какво да кажем за тези в кавички безработни, които всъщност са лишени от всякакъв доход? Очевидно, че там бедността се разпростира не знам в какъв огромен процент, за съжаление не сме изследвали това явление и не мога точно да кажа.

В заключение бих искала да се обърна към Министерството на труда и социалната политика, към хората, които се занимават с управлението в социалната сфера. Ясно е, че по отношение на изпълнение на нашите ангажименти за борба с бедността и съответно на социалното изключване трябва да започнем да работим по нещо, за което вече Европейският съюз ни призовава - това са минималните социални стандарти. Даже да дадем свой български принос в тези минимални социални стандарти. Те не трябва да са само количествени. Ние имаме свой български принос в това, че държавата осигурява така наречения гарантиран от държавата минимален доход на всеки български гражданин, но бихме могли да отидем и по-далеч – да създадем качествени минимални стандарти. Например за качеството на живота на децата, на възрастните, на семейството и т.н.

Благодаря.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви, госпожо Христова, за допълнителните нюанси, които внесохте в днешния дебат.

Безспорно е, че и самата криза доразвива за съжаление проблематиката и темата бедност и социално изключване с нови ниши, с нови групи, с нови форми. Очевидно е, че тази борба е много по-трудна в условия на криза отколкото в условия на растеж, но точно това е смисълът, както казахме, на подобен тип мероприятия и дискусии. Колкото повече мнения, толкова по-бързо ще стигнем до систематизацията на всички основни проблеми и възможните политики за решения.

А сега ми позволете да предоставя думата на господин Николай Николов, заместник-изпълнителен директор на Агенцията по заетостта, който пожела да представи ролята на националната политика и Европейския социален фонд в борбата срещу бедността и социалното изключване.

Заповядайте, господин Николов.

НИКОЛАЙ НИКОЛОВ: Благодаря много.

Аз искам да разгледам един друг аспект на борбата, която провежда правителството, респективно Министерството на труда и социалната политика и Агенцията по заетостта в борбата срещу бедността и най-вече социалното изключване.

Националният план за действие по заетостта, който е приет за тази година, неговата визия е да повишим качеството на работната сила за запазване на заетостта, ограничаване на безработицата и стабилизиране на пазара на труда. Основните приоритети тук са повишаване качеството на работната сила чрез придобиване на нова квалификация, повишаване на квалификацията и уменията на заети

и безработни за постигане на по-висока производителност на труда и съответно по-голяма конкурентоспособност на нашата икономика. Освен това се борим за запазване на съществуващите и създаване на нови работни места, разширяване на достъпа до заетост и развитие на социалния диалог.

В тази връзка Агенцията по заетостта акцентира върху разширяване на трудовото посредничество, активните програми и мерки за заетост и обучение на възрастните. Естествено преди всичко активната ни политика е насочена към групите в неравностойно положение на пазара на труда и това са младежите до 29 години, съкратени или заети на непълно работно време вследствие на свиване на производството и услугите, хората с увреждания и привличане на неактивните лица, които желаят да се включат в работа.

Какво предвиждаме? В условия на криза хората, които са запознати, знаят, че средствата за активна политика за 2010 г., които се осигуряват от държавния бюджет, са значително намалени и са в рамките на около 60 млн. лв. С тях е поставена задачата да се осигури заетост на 36 800 лица и да включим в обучение 5400 лица.

В Националния план през тази година се реализират няколко програми. Това е програмата „Нова възможност за заетост”, която е насочена към лица, съкратени в резултат на икономическата криза. Най-широко мащабната ни програма е „От социални помощи – към осигуряване на заетост”, която е основно към бедните хора. „Асистенти за хора с увреждания”, „Старт в кариерата”, насочена към младежите, и регионалните програми, които през тази година са с разширен обхват спрямо предходните.

Съвсем накратко за националната програма „От социални помощи – към осигуряване на заетост”. Тя е известна, само ще кажа, че

тя е насочена към хората, които са на социално подпомагане. В програмата се включват тези лица, които са регистрирани в бюрата по труда и получават социални помощи. Целта е да започнат работа и по този начин да се намали рискът от изпадането им в бедност и социална изолация. Продължаваме по националната програма. В момента ще спомена само това, че са разкрити над 9000 работни места при 6-часов работен ден, заделени са близо 16 млн. лв. за тази програма. В ситуацията на пазара на труда и защита на тези хора правителството предприе мярка, като с Постановление №89 на Министерския съвет от 5 май предостави допълнително 10 млн. лв., с които ще бъдат разкрити допълнително около 10 000 работни места. Към момента, в края на месец април, в програмата са включени 17 725 лица и са изразходвани 13 млн. лв.

Другата национална програма е „Асистенти за хора с увреждания”, където тази година се развива само дейността „Личен асистент” с оглед ограничените средства. Предвиждаше се в програмата да бъдат включени 4000 лица и са заделени 8 млн. лева при шестмесечна продължителност. Сега в резултат на икономии ние предлагаме да бъдат преразпределени средства и заетостта на тези лица в програмата да продължи за още 2 и 3 месеца и в резултат по-нататък на икономии може да продължим действието на програмата до края на годината.

Това беше, което финансира държавният бюджет. Тук искам да се спра и на голямата помощ, на която ние разчитаме да финансираме различни схеми по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”. Ще спомена основно схемите, които действат, насочени към безработни лица. Това са схема „Развитие”, „Отново на работа”, „Повишаване заетостта на младежите чрез трайното им включване

на пазара на труда в България”. Освен това имаме и схеми, насочени към заети лица. Това са „Аз мога” и „Адаптивност”. Предстои да бъдат приети, в момента са одобрени две нови схеми – „Вземи живота си в ръце” и „Създаване на заетост на младежи чрез осигуряване възможност за стаж”. С няколко думи ще ви запозная със съдържанието на така изброените схеми.

Основната цел на схема „Развитие” е да се проведе обучение за придобиване или повишаване на професионалната квалификация на безработни лица, регистрирани в бюрата по труда с цел тяхното последващо включване в заетост. Схемата е с най-голяма стойност – 250 млн. лв. за периода до 2012 г., и предвижда включване в професионално обучение на 65 хил. безработни лица и осигуряване на заетост на 52 хил. от завършилите успешно обучението. Схемата стартира скоро, подадени са заявки от 203 работодатели за близо 10 хил. работни места. В момента са в процедура на оценка на допустимостта на работните места и в най-близко време тази схема ще доведе до реална заетост на безработни лица.

Другата схема, насочена към безработните лица, е „Отново на работа”. Но тя има и друг смисъл. Тази схема е насочена към родители, които отглеждат децата си и се създава възможност за тяхното връщане отново на работа, повишаване на дохода в семейството и същевременно осигуряване работа и доход на лица, които са безработни, за да отглеждат децата на тези родители. В схемата се предвижда да бъдат обучени 8500 безработни лица, на 8000 от които да бъде осигурена заетост. Към момента са постъпили заявления от близо 1200 родители и над 1800 безработни лица. В момента са обучени над 200 детегледачи, в процес на обучение са още 31 и са сключени първите договори и е осигурена заетост на 77 лица.

Следващата схема, която дава възможност за осигуряване на заетост, е насочена към категорията на младежите. Това е повишаване на заетостта на младежите чрез трайното им включване на пазара на труда. Тя е за групата от 16 до 29-годишна възраст, като се минава през обучение отново и на работни места се предоставят услуги за наемане на работа. В тази програма се предвижда да бъдат обхванати 10 400 младежи за включване в обучение, след това да бъдат включени в мотивация и да получат възможност за включване в работа. Към момента 3822 лица са преминали мотивацията, 3200 младежи са започнали обучение по съответните компетенции.

Следващата схема е насочена към запазване заетостта на заети лица при работодатели, които са в силно затруднено финансово положение. По-голямата част от вас знаете, че през миналата и тази година действаше 44-о ПМС, с което се компенсиряха тези работници, които са преминали на намалено работно време. Тази схема е развита и продължение на това постановление, като тук се акцентира на това по време на намаленото работно време зетите лица да бъдат включени в курсове за повишаване на квалификация и за период до 6 месеца, в зависимост от курса, те да получават и стипендия за обучението си по време на намаленото работно време. В проекта се предвижда да бъдат включени 42 хил. заети лица, като общата стойност е 90 млн. лв. Към момента са подадени заявления на 487 работници за получаване на ваучери (искам да посоча, че обучението става чрез ваучерната система, която приехме) и са включени в обучение в момента 259 лица.

В резултат на обсъждания, които се проведоха със социалните ни партньори, и визията на правителството, преди няколко дена Комитетът за наблюдение по оперативната програма прие принципно разработване на две нови схеми.

Първата е „Вземи живота си в свои ръце”. Това е схема, която обединява усилията на заинтересованите страни на местно равнище, включително и структурите на гражданското общество за мотивация и подкрепа на уязвими групи на пазара на труда, тези групи, които са най-близко до социалното изключване. Приоритет тук са и ромите. Целта на схемата е да се идентифицират и мотивират обезкуражените и неактивните лица, да бъдат включени в професионално обучение и обучение за придобиване на ключови компетенции, да им бъдат предоставени услуги за намиране на работа и след това да бъдат включени в стажуване след успешно приключване на обучението. Тази схема е от типа грантова схема, ще се разработват проекти от различни неправителствени институции. Предвижда се минималният размер на един проект да бъде 50 хил. лв., максималният – 200 хил. лв. Заделени са 10 млн. лв. за тази схема за включване на 5000 лица.

Другата нова схема е осигуряване на заетост на младежи, завършили съответно обучение, било то средно или висше, които нямат трудов стаж. За да не попаднат в изолация и да могат да намират по-бързо работа, за тях се предвижда да придобият съответни професионални знания чрез стажуване. Групата обхваща до 29-годишна възраст. Бюджетът е 35 млн. лева. Очаква се да бъдат включени 15 000 младежи, като 13 500 от тях да преминават последваща заетост. Има предвиждане един наставник, който ще поеме работниците, да отговаря за от един до седем младежи.

Благодаря за вниманието. Ако има въпроси, готови сме с моите колеги да отговаряме.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви, господин Николов. Очевидно вие представихте едни конкретни политики и действия, аз бих казал, стимулиращи достъпа до работа на множество уязвими групи на пазара, както и новите схеми и мерки, координирани със социалните партньори.

Много бих искал в следващите дебати заедно с презентирането на тези нови идеи, нови подходи, които чухме и от заместник-министър Симеонова, и от господин Николов, да търсим, макар и като първа стъпка, някаква възможност за координиране на действията и мерките. Какво имам предвид?

Много силно прозвуча намерението на министерството, което заяви г-жа Симеонова, за областно и общинско планиране на социалните услуги. В това, което чух от господин Николов за бъдещата схема „Вземи живота си в свои ръце”, също виждам определена регионализация. Сега е моментът да се направи стъпката за обвързването на това социално планиране и планиране на социалните услуги със стъпките, които ще вървят по линия на човешки ресурси.

В началото на следобедния дебат колежката Зоя Славова от Националния осигурителен институт ще представи една много интересна нейна идея. Говоря за тази синергия и обвързаност, за дългосрочната грижа за недееспособните възрастни хора, която в момента е обект на социално подпомагане, това само социално подпомагане ли е или това е осигуряване срещу определени рискове. Тоест да търсим някакви връзки и синергии, докато всички сме тук заедно, защото очевидно е, че макар и в криза, България има много пари по една програма, по друга, по трета, по четвърта. Очевидно е, че регионалното ниво е това, което събира като фокус проблемите. И точно в условията на криза сме длъжни да увеличим и ефективността, и ефикасността на използването на средствата с тази синергия.

Преди да направим почивката искам да предоставя думата за последно изказване в дообедната сесия на господин Пламен Димитров. Трудно ми е, когато стигна до моите партньори и приятели от съвета, да ги представя, защото те са в качеството си на много функции, но ще кажа: вицепрезидент на КНСБ, член на Европейския икономически и социален комитет, член на българския Икономически и социален съвет и председател на Постоянната комисия по труд, доходи, индустриални отношения, жизнено равнище към българския Икономически и социален съвет. Заповядайте, господин Димитров.

ПЛАМЕН ДИМИТРОВ: Благодаря.

Уважаеми дами и господа, уважаема госпожо Пари!

Всъщност аз искам да фокусирам вниманието на дискусиата върху един аспект, който според мен е изключително важен, да не кажа по-важен от всичко останало, поне аз така мисля. А това е: как се произвежда брутният продукт в България, как се разпределя и преразпределя през различните механизми както в реалната икономика, така и през бюджета, тоест през правителството. И как всичко това се отразява, влияе пряко, косвено, директно, индиректно върху благосъстоянието на домакинствата. Разбирайте, как изглежда и защо всъщност се получават определени групи и категории от обществото, заплашени или изпадащи в риска бедност.

На първо място, мисля, че никой до момента не прави сериозния анализ дори на европейско ниво, смея да го кажа, макар че може би няма да бъде признато и не винаги се признава, как изглеждат наистина политиките в разпределението и преразпределението.

В България до момента не виждаме ясна воля да бъде направен този анализ откровено и безпристрастно най-вече. Откъснатост-

та на дебата за данъци и осигуровки, защото той има друга цел според някои, от тази тема за мен е изключително проблемна. Очевидно е, че няма как да искаме да намерим формулата за справяне с бедността, когато имаме механизми на облагане, които са далеч несправедливи и всъщност генерират бедност, най-малкото генерират задълбочаване на неравенството в нашето общество. И това е повече от ясно на всички около тази маса, независимо дали го признават или не публично.

В тази връзка този дебат естествено е политически. И аз там намирам отговора на това, което каза госпожа Вълчанова, че 53% от европейците смятат, че правителствата им са отговорни за бедността. Правителствата всъщност определят механизмите за разпределение и преразпределение, не само и не единствено боравейки със съответните средства на бюджетите си. Тоест не говорим само за изнемване, а говорим за оставяне. Защото данъчната политика не е единствено и само да вземем от съответните категории. Въпросът е имаме ли механизми, с които оставяме съответни средства в тези категории, които всички дефинираме като рискови или такива, които изпадат в бедност.

Например аз все още нямам отговор защо в България дебатът започна, почти беше въведен и след това друг дебат, за плоското облагане на доходите, не само го измести, а го помете – говоря за дебата за семейното по доходно облагане. Защо този дебат, който очевидно има пряка връзка с бедността, особено когато говорим за механизмите, които отчитат колко деца има в едно семейство, когато облагаме дохода на семейството? Това няма как да бъде отречено. Този дебат обаче не само че изчезна, а по никакъв начин не се повдига отново. Това е ли е възможен механизъм за пряка, директна борба с бедността? Според мен – да. И не само това, това е един малък пример.

Когато говорим за дохода, естествено ние си представяме механизмите за определяне на минималните доходи, минималните стандарти, разбирайте, минималната работна заплата, гарантирания минимален доход, връзката на тези механизми и изключително важни величини с борбата срещу бедността, връзката им с прага на бедност. От своя страна той пък най-вероятно би трябвало да бъде прецизиран като изчисление поради състоянието му, което тук споменаха и колеги, а и всички знаем. През паритета на покупателната способност най-вярно се вижда това. Не може прагът на бедност по този механизъм, който изчисляваме сега, да бъде като паритет два пъти по-малък от този, който имат новите членки и пет пъти по-малък от старите членки. Значи нещо в нашия механизъм не е в ред, от една страна.

От друга страна, не може да продължава нетният размер на минималната работна заплата да бъде дори под този праг на бедност, изчислен по този начин. Естествено е, че тогава ще имаме огромни категории работещи бедни и това се доказва от данните на Националния статистически институт постоянно. Едва ли трябва да го конкретизирам, само ще припомня това, което беше казано многократно - 34% от всички заети всъщност са работещи бедни. 34%! Тук не говорим за някакви сложни категории, за тези, които са социално изключени, това са работещи хора.

И ако твърдим, че заетостта е основният начин да се борим с бедността, тогава няма как да не търсим тази заетост да генерира доходи, с които може не само заетият, а и неговото семейство или зависимите от него лица (деца, възрастни родители и т.н.) да не са поне в риска бедност или в някакъв контингент на риска бедност. А тук виждаме, че огромни сектори – текстил и облекло, селско и горско стопанство, кожи, преработка на дървен материал, мебели, хоте-

ли и ресторанти, един от най-големите сектори – търговия и ремонт, над 400 хиляди наети, всичко това генерира някъде около 900 хиляди души, заети в икономиката, работещи, които също са бедни.

Така че няма да избягаме от този дебат, ако искаме наистина той да е смислен. Може би хващам и бика за рогата, не знам на някого дали му харесва или не. Но така или иначе това за нас е начинът, по който трябва да решаваме. Иначе ще се въртим в областта на едни хубави фрази, едни хубави лозунги, едни хубави констатации, които всички правим и какво от това? Това са ефективни начини, които са доказали, че работят и решават нещата.

Гарантираният минимален доход. Едва ли има човек около тази маса, който да не си дава сметка, че той не е свързан с нищо. И докога така? Нека да направим стъпка, някой да направи стъпка и да каже: обвързвам гарантирания доход с прага на бедност. В каквото и да е съотношение, но да е ясно поне, че има механизъм. Иначе какво е то? – 65 лева. Какво значи 65 лева, към кое, от кое, защо толкова, защо не е 25, защо не е 165?

Ние продължаваме да мислим, че и при гарантирания минимален доход, тоест когато говорим вече за преразпределителните функции на бюджета, ориентирани към тези групи, които са на социално подпомагане, с оглед да бъдат извадени от бедността, трябва пак да говорим за домакинства. Очевидно е, че трябва да подпомагаме домакинства.

Това са според нас простички неща, говорим ги много години, постоянно ги повтаряме. Поредни правителства минават и политическата воля я няма, няма политическа воля за решение, не за дебат и не за обсъждане, не за Година на бедността и социалното изключване. Окей, всичко това е много хубаво, но решение няма.

Едно решение, което, слава богу, кризата ни помогна да направим, тъй като и тук години наред говорим - отпадането на максималния таван на обезщетението за безработица. Надяваме се, че ще помогне този контингент, безработните, който наистина е един от най-рисковите и един от най-изпадащите в бедност, да бъде по някакъв начин облекчен. Разбирайте, тези, които по някакъв начин получават обезщетение и са се осигурявали върху по-голям доход, върху такъв, какъвто получават всъщност, да получават едно обезщетение за безработица, което да не ги оставя в категорията бедни.

Може би такива конкретни, ясни и работещи мерки трябва да прилагаме и по отношение на данъчната политика. Сигурно това ще срещне остър отпор от колегите след почивката, но няма друг начин за наистина дългосрочно и устойчиво справяне с бедността.

Благодаря.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви, господин Димитров. Аз не бих приел финала, че вашите коментари ще срещнат остър отпор. Напротив, мисля, че ще предизвика по-задълбочен дебат, защото хвърлихте, бих казал, в разгарящия се огън достатъчно бензин, за да се поразгори още огънят. Интересни посоки, наистина това, което каза господин Пламен Димитров, на мен не ми е известно. Сега се замислих, някакво сравнение в разпределението на брутният вътрешен продукт и растежа на дохода и т.н. на европейско ниво. Може би доц. Коцева след обяд ще ни каже как стоят нещата по страни, за тази справедливост, за която каза Пламен Димитров.

И второто, той каза нещо много интересно и затова е хубаво, когато всички сме заедно, да се прецизират формулировките на поли-

тики – че не винаги заетостта е решение на проблема бедност, имайки предвид работещите бедни. Тоест необходимо, но недостатъчно условие, както го наричахме навремето по математика.

Уважаеми участници в днешната конференция, сега предстои почивка. Моята молба е следната. Нека след 20 минути да бъдем отново тук, защото във втората част предстоят доста интересни презентации и изказвания. Имам предвид, че след обяд ще чуем лично господин Фихтъл, постоянния представител на Световната банка, за цената на социалното изключване по време на криза, доц. Мариана Коцева за предизвикателствата пред информацията и „Европа 2020” и доц. Духомир Минев – кризата и бедността от гледна точка на Европейската антибедност мрежа.

Има и заявки за изказвания, форумът е свободен, може и други да вземат отношение. Или, както казваше доскоро един много известен наш телевизионен водещ по една много известна българска телевизия, предстои ни страшно интересна втора част, очаквайте я!

(След почивката)

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Предлагам да продължим. По програма втората част ще започне с презентация на господин Флориан Фихтъл, постоянен представител на Световната банка в България – „Цената на социалното изключване по време на криза”.

Заповядайте, господин Фихтъл.

ФЛОРИАН ФИХТЪЛ: Благодаря, проф. Дулевски. Бих желал да благодаря на вас и на всички членове на Икономическия и социа-

лен съвет за поканата. За нас е удоволствие да допринесем към вашите усилия за развиване на диалог по важни социално-икономически проблеми за България. Действително ние се считаме за добър партньор на България, за добър корпоративен гражданин. Ето защо за нас е удоволствие да допринесем към търсенето на консенсус и към напредването с консултациите.

Темата на днешната конференция, разбира се, не е нова за нас. Аз искам да се позова на нашия доклад от 2008 г. за условията на живот преди и след присъединяването към Европейския съюз. Този доклад отчита периода до 2008 г. непосредствено преди връхлитането на световната икономическа криза върху социалната и икономическа област. С това се появиха нови предизвикателства, които се опитваме да проследим в аспекта на важните социални проблеми на бедността и социалното изключване. Ние провеждаме изследвания за наблюдаване на последиците от кризата заедно с Министерството на труда и социалната политика.

За начало искам да подчертая консултативната и търсеща консенсус природа на нашия принос в България. От време на време в някои медии се създава впечатление, че Световната банка едва ли не раздава готови рецепти. Сигурен съм, че всички знаете, че това всъщност не е истина. Ние се разглеждаме като партньор, който допринася към процеса на взимане на решения в България в съответствие с българските и европейските приоритети. Това се отнася, когато обсъждаме мерки за повишаване на икономическия растеж, когато обсъждаме мерки за укрепване на бизнессредата или за преодоляване на различията в инфраструктурата, за подобряване на качеството и ефективността на социалните услуги. Това са много важни предизвикателства и нашият принос всеки отделен път е да способстваме за

по-добро, по-справедливо общество на равни възможности за всички негови участници.

Бедността и социалното включване са действително европейски въпроси, доколкото те са и български въпроси и ролята на „Европа 2020“ бе спомената неколkokратно. Искам също да спомена, че според мен тези предизвикателства засягат европейските страни по различен начин и засягат някои страни повече отколкото други. Аз смятам, че страните, които застаряват по-бързо, и страните, които трябва да настигат останалите по отношение на икономическия растеж, заслужават особено внимание по отношение на въпросите на бедността и социалното включване.

В този смисъл през последния месец чух да се споменава Световната банка и моят личен принос, но ние настояваме да не се бави повече пенсионната реформа, да се провеждат секторни, отраслови реформи, всеобхватни, повишаване на качеството на образованието. Разбира се, ние подкрепяме усилията на Министерството на труда и социалната политика за защитаване на най-уязвимите слоеве от населението.

Сега искам да засегна въпроса за орязване на разходите. Разбира се, България се намира в много трудна ситуация с намаляването на приходите. Успоредно с намаляване на приходите трябва да бъдат регулирани и разходите. Много пъти съм подчертавал и твърдо вярвам, че публичният дебат не бива да се фокусира върху орязването и в никакъв случай не в равномерно орязване навсякъде, еднаквото орязване за всички.

Ние проповядваме да има диференциран подход, много обмислена позиция относно това в кои области на правителствените разходи трябва да има орязване, в кои да има регулиране, в кои да

има укрепване на разходите на правителството. Заместник-министър Симеонова спомена с няколко думи някои видове услуги. Тя каза, че парите трябва да следват човека. Трябва да се спазва принципът (аз сега чета бележките, които си водих), когато тя насърчаваше инвестиции от рано в човешкия живот, когато тя спомена усилията за де-институционализиране на определени социални услуги. Това според мен се явява един пример за най-добра практика за дискутиране на политиките на правителството. Мисля, че дебатът в бъдеще трябва да се съсредоточи върху съдържанието, да бъде по-нюансиран. Ето защо аз съм много радостен от възможността да участвам днес в един по-нюансиран дебат, а не просто да си говорим с общи приказки.

Както казах, дебатът трябва да се фокусира върху начините на добавяне на стойност, на определяне на приоритети и, което според мен е най-важно, по какъв начин да измерваме резултатите от публичните политики и съответно да донагласяваме, да адаптираме нашите програми. Мисля, че е много важно да се провеждат усилия и заедно с това да се измерват резултатите. Тук искам да спомена образователната сфера, където са въведени независими оценки. Искам да спомена Министерството на труда и социалната политика, където се правят усилия за измерване на резултатите от социалните политики, но това трябва да засегне и други сектори. Във всеки сектор има възможности за по-нататъшно подобрене.

Давам си сметка, че времето напредва, нека да минем по-нататък към някои констатации, някои наблюдения върху предизвикателствата и цената на ромската бедност и социалното изключване. Тук реших да се възползвам от възможността да направя някои бележки, защото това е една много важна част от проблема с бедността, а пък социалното изключване засяга най-силно тази група. И всякакви уси-

лия да преодолеем това социално изключване, да формираме политики на правителството трябва да засягат и ромската общност.

Ние всички знаем, че в Източна Европа и Централна Азия въздействието на глобалната икономическа криза беше най-силно изразено и това включва новите страни-членки на Европейския съюз. За България кризата донякъде закъсна в някои свои аспекти. Отначало се мислеше, че тя ще пощади България, а пък сега мисля, че тук ще се задържи малко по-дълго.

През 2009 г. българската икономика преживя 5-процентен спад в брутния вътрешен продукт, което увеличи бедността, задлъжнялостта на домакинствата. Отделните домакинства почувстваха болката от кризата според наши неотдавнашни проучвания, проведени съвместно с Министерството на труда и социалната политика. Около една трета от домакинствата смятат, че имат спад в доходите от март 2009 г. до февруари 2010 г. Има намаляване на заплатите, на реалните доходи и, разбира се, работниците от най-уязвимите групи, тези с основно или по-ниско образование, са най-вероятните пострадали от шока на пазара на труда. Това е ясен индикатор и ясно доказва връзката между бедността и социалното изключване.

През последните няколко години Европа започна да приема социалното изключване като проблем, който изисква съвместните усилия на всички страни. България също е предприела особено важни усилия за социалното включване на изключени групи, по-конкретно на ромите. Мисля, че българското правителство е приело стратегия за образование, за професионално обучение на деца от малцинствата и някои въпроси, които спомена тук заместник-министър Симеонова.

Като резултат от всички тези инициативи нека да спомена тук и неотдавна обявената инициатива от Европейския съюз на срещата

на високо равнище по въпросите на ромското малцинство в Кордоба, Испания. Европейският съюз тук стартира една платформа за съгласуване на публичните политики. В резултат от всички тези усилия бедността и социалното изключване са в центъра на вниманието и започват да получават по-добро разбиране от хората, които се занимават с политика в тези страни, а също, надявам се, и от широката общественост.

Ето защо ние играем много важна роля за генериране на подкрепа и на публично разбиране на тези въпроси. Някои от тях са много нюансирани, много сложни и това, което се отразява в пресата, понякога не отразява изцяло усилията на правителството за подпомагане на маргинализирани човешки общности с техните характерни трудности и проблеми и техния стремеж да избягат от капана на бедността, което се спомена от преждеговорившите. Например проблемите на работещите бедни, на хора, които работят, пък са под прага на бедността.

Като говорим за ромите в Европа, те имат по-малък достъп до социални услуги и до задържане на работни места. В България едва 13% от хората, посочващи себе си като роми, имат средно образование, за разлика от 90% от останалото население. Не бива да се учудваме, че заетостта сред ромите е между 13 и 29%, което е много по-ниско отколкото останалото население. В Европа ромите също не могат да участват успешно на пазара на труда, в резултат от което европейските държави губят стотици милиони евро годишно в производителност на труда и в събираемост на данъци. Това е една загуба, която нашите общества не могат да си позволят.

Все по-ясно става това в периоди на криза. В периоди на икономически възход ни се струва, че на всички нас, тук включвам и себе

си, е много по-лесно да затворим очи пред тази социална цена, но в периоди на криза е много по-ясно, много по-очевидно. Как можем да загубим продуктивния принос на толкова много хора? Същевременно трябва да погледнем бъдещите ползи от включването спрямо цената на образованието, спрямо цената на инвестициите, които трябва да се направят в образование, в жилищно устройване и т.н. Това също е на дневен ред днес и е много важно за България да предприеме нещо в тази насока.

Какви биха били конкретните стъпки за в бъдеще? Искам да приключа с някои идеи за конкретни стъпки и някои предложения. Аз смятам, че образованието е ключът. Твърде много бедни деца в България продължават да ходят в училища, които не са достатъчно ефективни или пък отпадат от училищната система. Тук бяха споменати европейските критерии, но трябва да се има предвид от всички българи, че това е така. Трябва да се отделя повече внимание на недостатъчно добрите училища или на тези, в които ходят социално непривилегирани деца. А това, че има стратегия на Министерството на образованието, е една новина, която трябва да се приветства, това е един разумен начин да се инвестират парите на данъкоплатците. Това ще подпомогне непривилегированите човешки общности.

Използването на структурните фондове и на фондовете за регионално сближаване също се спомена. Заместник-министър Симеонова спомена проекта за социално включване. За нас е особено драго да участваме, като трябва да се постави фокусът върху ранно образование за всички деца и образователни услуги за децата под 6-годишна възраст. Положителните резултати, ако бъдат подходящо оценени и анализирани, могат да бъдат възпроизведени в по-голям мащаб впоследствие. По тази причина включването на уязвимите социални

групи има смисъл не само от гледна точка на равните права, но и от икономическа гледна точка. Това е една основна цена, която Европа трябва да плати.

По отношение на това какво мога да допринеса, аз може би бях избирателен и се надявам, че ще бъде оценено това, че съм и щедър. Бях искрен към вас, надявам се. Не искам да добавям допълнително към това, което вече беше казано, да цитирам допълнителни цифри, не искам да ви претоварвам с информация, а пък много често ми се струва, че наслуки се взимат цифри, които се подхвърлят в медиите. Затова ми се иска да бъда малко по-внимателен с цитирането на цифри.

Благодаря ви още веднъж за вниманието!

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви, господин Фихтъл. Макар и за кратко вие засегнахте доста основни проблеми на политики в България, които политики са и огромни предизвикателства. Всички ние знаем, че сме най-застаряващата нация. Всички ние знаем, че са необходими реформи, но всички ние знаем, че тези реформи са и много тежки, че ако тези реформи нямат предварителното обществено съгласие и ялната визия в по-дългосрочен план, те много трудно се реализират от което и да е правителство.

Безспорен е вашият опит и ние ще разчитаме на Световната банка и подкрепата, която тя оказва и ще оказва за пенсионната реформа, здравната реформа, реформата в образователната система, мисля, че и в публичния сектор, това е безспорно. Тук става въпрос пак за съчетаването на отделните реформи и за ефектите. В становища на Икономическия и социален съвет ние сме абсолютно единни с вас – че България наред с всички общоевропейски проблеми е в критично състояние от гледна точка на обективни дадености, от гледна

точка на застаряване на населението, на натоварването на работещото население.

Имаше един факт, който и вие споменахте, и новата визия в „Европа 2020” - да се сведе ранното отпадане от училище до 10%. Много труден проблем е за България. Споменахте и някои групи от населението, но нашият опит като че ли показва, че само с досегашните стандартни мерки и политики този проблем не се решава. И за съжаление той много често е поставен повече като въпрос на права, но не въпрос на задължения.

В този смисъл Икономическият и социален съвет подкрепи всички действия на правителството и на Министерството на труда и социалната политика, дори ако щете, на границата на основните права. Например, плащането на социалните помощи под условие, да бъде обвързано - ако лицето е с първична неграмотност, условието да бъде да посещава курсове, които се предоставят по програми от Агенцията по заетостта. Но първичната неграмотност и липсата на първична квалификация са най-страшното нещо за страната в бъдеще. Мисля, че тук трябва да има едно ново разбиране, едно леко преосмисляне на връзката права – задължения. Ние говорим за индивидуални права и задължения, но общественият интерес и в България, и в Европа вече е по-различен.

В Европа и в страни като България трябва наистина да се съсредоточат не само усилия, но и нов тип политики. Не въздействаме ли много по-решително, нямаме ли по-решителни стъпки (много пъти сме казвали и Съветът в свое становище е давал тази констатация), само след 15 години ще изпаднем в ситуация, в която работещото население, тези деца, които днес израстват и посещават училището, ще бъдат затруднени да осигуряват доходи не само за пенсионерите, но и

за работещите техни връстници по линия на социалното подпомагане и други социални плащания. Това е голямата бомба със закъснител за България и за някои от страните в Европа. И тук вече може би трябва да има много широк консенсус. Трябват някои по-решителни политики и обществото трябва да ги приеме, дори бих казал, на ръба на понятията права - задължения. Общественият интерес е по-висш отколкото определени други интереси.

И последно искам да кажа по отношение на това, което вие казахте. Да, трябва да имаме по-ясна оценка за мерките на социалната политика, инструментите, които се прилагат. Имаме вече едно начало в диалога в това отношение. Още с встъпването на новото правителство, говоря за месец август, използвайки инструмента на сезиране, искане на становище, правителството по предложение на министъра на труда и социалната политика поиска от Икономическия и социален съвет да разработи анализ за ефективността и ефикасността на мерките и програмите в политиката по заетостта – това, което се финансира от страна на Министерството на труда и социалната политика. Ние направихме този анализ, докладчикът е тук, Пламен Димитров, и комисията му също. И сме изключително удовлетворени, че той не беше един празен анализ, просто поредното усилие на Съвета. Министерството на труда и социалната политика отчете множество предложения, съкрати някои мерки, разшири други и вгради нашите предложения в политиката за тази година. Ние очакваме есента отново да продължим този процес, да ни се предоставят резултатите, да се поиска мнението за следващата стъпка.

Искам да ви уведомя, защото това малко се знае, че преди година и половина Икономическият и социален съвет (мисля, че съм го изпращал и до Световната банка) прие едно много ключово станови-

ще за намаляване на административните пречки и бариери пред българския бизнес. Докладчик беше Васил Велев, вие го знаете, който е заместник-председател на Съвета. Това беше изпратено на всички заинтересовани страни. Трябва да съобщя и на моите колеги от Икономическия и социален съвет, които не го знаят, че на последния Съвет по икономическа политика под председателството на вицепремиера Дянков, в проекта за новата програма за добро регулиране до 2013 г. са отчетени почти всички предложения на Икономическия и социален съвет за намаляване на административните пречки и бариери пред бизнеса. Почти всичко е отчетено и вкарано.

И най-важното е, че най-накрая вече се предвижда Съветът по икономическа политика да извършва оценка на въздействието на всеки акт (говоря за проект на нормативен акт) преди да влезе в Народното събрание, и тази оценка е предвидено да бъде предоставена на Икономическия и социален съвет за мнение. Тук говорим вече за въздействието на актовете, а не само на мерките. Тоест имаме, бих казал, макар и за 9-10 месеца, едно начало на тази координация. Процесът, разбира се, е труден, но ще продължаваме в тази посока.

А сега нашият друг партньор – Националният статистически институт в лицето на неговия председател доц. Мариана Коцева, с която и с чиято институция Икономическият и социален съвет са свързани с „Европа 2020” и разработването на индикаторите и проследяването на успеха.

Заповядайте, доц. Коцева.

МАРИАНА КОЦЕВА: Благодаря, проф. Дулевски.

Аз сега ще ви изненадам, защото цяла сутрин слушам нашите числа, употребени по различен повод, и противно на всички очаквания председателят на НСИ няма да ви залее сега с числа. По-скоро докато ви слушах, се уверих, че взаимната ни идея с г-н Дулевски и Националния статистически институт на тази изключително важна и актуална конференция е много навременна, тъй като целта на моята презентация е да се фокусираме по-скоро върху бъдещето. Нашата работа е да ви даваме числата, които вие коментирахте, и те трябва да бъдат планирани навреме като обхват, като съдържание и като начин на тяхното осигуряване.

Освен това българският председател на статистиката е част от европейската статистическа система. Аз лично съм един от шестимата председатели, които образуват стратегическа група в Европейската комисия по разработването на статистиката 2020. Така че това, което всъщност ние тук говорим, говорим в два аспекта: единият е задача пред цялата европейската статистическа система и вторият е конкретно пред нас като Национален статистически институт.

За мен въпросите, които са важни на този етап и защо ги повдигаме сега, да, трябва да формулираме национални цели. Оттам трябва да намерим показатели, по които те да се измерват, да намерим начин, по който тази информация да се осигурява и да разпределим задачите между отделните институции, в случая Евростат и националните статистически институти.

Аз смятам, че е изключително важно и го подчертавам при всяка такава възможност, националната статистика и съответно европейската да участва още на етапа на разработване на стратегическите документи, защото много е важно по какъв начин ще се събере

тази информация. Макар и добре методолозите да формулират и да разсъждават върху това какво е бедност, какво е социално изключване, какви аспекти са важни, какви са целите, не е ли предвидено още в процеса на дебатите доколко е реалистично да се събере една информация и колко ще струва тя на обществото, и по какъв начин ще бъде осигурена, и кога може да се достави, защото ако нейното събиране примерно ще ви достави информацията след две години или ще струва толкова много, че ще обезсмисли смисълът от нейното събиране, всъщност прави неефективна работата на статистиката след това.

От тази гледна точка аз бих спряла вашето внимание на въпросите, които смятам, че ние като институция бихме помогнали още на този етап да започнат да се решават. Каква е целта? Задачата на всички държави в момента е да формулират национални цели. В самата стратегия е записано намаляване с 20 милиона на хората, застрашени от бедност. Колко са тези хора, кои са? Какво значи бедност? И вече като формулираме националната цел, още оттук ние се сблъскваме с проблема за измерването на бедността и с нейната дефиниция и статистическа информация. Така че това предстои да бъде решавано.

Как да се дефинира бедността? И тук искам да кажа, че в момента тече, и миналата седмица имаше заседание на моите колеги, ръководителите на статистическите служби на 27-те страни, защото се поставя сериозно въпросът за концепцията за бедност. По традиция Европейският съюз използва относителната линия на бедност, която зависи до голяма степен от разпределението, тоест от неравенството и разслоението на обществото в съответната държава. Докато по традиция например Световната банка и други институции, България също има такава традиция, използват абсолютна линия на бедност.

В момента се води един много съществен дебат кое е по-до-

брото. Това е въпрос, на който ние също трябва да си отговорим и това да залегне съответно в методиката, въз основа на която ще се определя линията на бедност и въз основа на която след това ще се градят социални политики. Въпреки че имам пристрастия, тъй като аз самата съм експерт и тук почувствах колко много познати имам, тук споделихме с госпожа Вълчанова, сме участвали в много такива изследвания за бедност. Но сериозно погледнато, аргументите са, че абсолютната линия на бедност отразява по-добре ефекта на икономическия растеж върху самото благосъстояние на населението, докато относителната линия на бедност отразява преди всичко и ефекта на социалното разслояване в обществото. Така че този дебат предстои и в този дебат ние като институция мисля, че можем да бъдем полезни, разбира се, заедно с методолозите.

На следващо място, как се измерва бедността. Какво имам предвид? Тук вече няколко пъти се каза, имаме класически вариант на монетарни показатели на бедност в три аспекта: равнище, дълбочина и острота на бедността, които са класическите индикатори. Те са малко разширени с известните Лайкен индикатори на Европейския съюз, които и България дава и които в момента също са обект на полемика. Тоест ние, от една страна, ще участваме в този европейски статистически дебат, от друга страна – трябва да дадем своето национално измерение.

Но се постави въпросът и за немонетарните показатели и изключително много се акцентира върху две направления – материална депривация и достъп до услуги, ресурси и права, за което и госпожа Пари говори. Вчера ние говорихме със заместник-министър Симеонова отново за необходимостта от наистина полагане на основите на официална статистика на социалните услуги. Още повече на ниво об-

щини, на официална статистика на застаряване на населението. Не че такава статистика няма. Има информация, но тя не е изведена като водещи индикатори, като набор от показатели, които да бъдат ясно идентифицируеми и обвързани с определени политически документи в смисъл на цели и на измерители за постигането на тези цели. И не са отделени ясно, образно казано, на нашата страница да се знаят всички показатели, които всички използват и които служат за измерване на напредъка по определени цели.

На следващо място, как всъщност трябва да се осигури информацията, което е нашата работа. За мен този въпрос е изключително важен и затова трябва да се гледа напред в бъдещето. Ще ви дам следния пример. В Европа в момента се води изключително сериозен дебат в статистиките в ограниченията на финансовата криза какъв трябва да бъде източникът на официална статистическа информация и в контекста на Стратегията „Европа 2020”, и по-точно в частта за бедността.

Знаете, по историческа традиция, особено нашите страни, новите членки, имаме статистика на домакинските бюджети, на която се основава и нашата линия на бедност, която в България се води от 1925 г. Но в Европейския съюз е въведено така нареченото EU-SILC – изследването на доходите и условията за живот, което Европейският съюз се опитва да наложи като единен информационен източник. Проблемът обаче какъв е? Проблемът е, че то е много скъпо и резултатите излизат след две години. Защото ние ги даваме, след което Европейският съюз ги агрегира, обобщава и особено в контекста на съвременната криза след две години никому не са потребни тези данни.

Така че ние отново имаме дебат и той е и на национално равнище - дали България ще продължи да основава своята линия на бедност на

изследването на домакинските бюджети. Знаете ли какво се получава? В момента, ако отворите страницата на Евростат, там има данни от домакинските бюджети, там има данни и от SILC. И на обикновения човек не може да се обясни и не е здравословно нито за нас като статистици, нито за политици, нито за анализатори защо по едното има 14% бедност, а по другото има примерно 18% бедност и какви са методологическите разлики. И даже обикновеният данъкоплатец пита защо плащате пари за две изследвания за едно и също нещо и получавате две различни числа, кое е вярното?

На следващия слайд искам да направя една малка реклама и да кажа и за нашите гости. Приоритет на Европейския съюз освен Стратегията „Европа 2020“, това, което виждате тук, е логото на годишната среща на върха на всички ръководители на статистически служби в Европа, която тази година ще бъде в София. Тази абривиатура (DGINS) идва от френски, това са всъщност генералните директори на националните статистически институти, както се водят в повечето страни, не са председатели, а отдолу е Комитетът на европейската статистическа система, това е нашият Комитет по статистика, в който се взимат решения с гласуване (ESSC).

Темата на тази конференция е „Измерване на прогреса, устойчивото развитие и благосъстоянието в отговор на „Европа 2020“. Това е идеята е, че в София от 29 септември до 1 октомври европейската статистическа система трябва да обсъди и да излезе с една декларация за визията за развитие на европейската статистика до 2020 г. И въпреки, че това ще бъде европейска декларация, по традиция винаги страната домакин има свой, така да се каже, принос, защото това ще остане като Декларацията от София. Ние можем заедно да помислим, защото това е националноотговорна задача, да дадем своя български принос към тази декларация.

На следващия слайд е сайтът на конференцията, който ще бъде отворен след 1 юни, тъй като ние сме партньори с Евростат и чакаме тяхното решение.

На последния слайд е сайтът на Националния статистически институт, можете да влезете и да получите информация. Там ще се публикуват актуално предварително материалите, които ще се разглеждат в София. Всъщност две са темите, които имат отношение, ако изключим устойчивото развитие – качество на живот, щастие, субективна бедност, да бъдат разработени показатели и да влязат като официална статистика на Европа, а другият добре познат ни аспект е връзката между икономически растеж, доходи и благосъстояние.

И накрая, какво следва. Аз освен, че апелирам да ни използвате активно - вие не че не ни използвате и не искате непрекъснато данни – но още на етапа на разработване на стратегическите документи. Бих искала да обърна внимание какви са предизвикателствата. Ние трябва да използваме особено в контекста на икономическата криза следните няколко възможности.

Първото предизвикателство. Освен това, че трябва да намерим общ набор от индикатори, изисква се все повече информация на детайлно равнище, на ниво община и на ниво малка група. Вчера си говорихме с министъра на труда за бездомните лица и съответно с моите колеги, с които трябва да сбъднем желанието да направим статистика за бездомните лица. Или за етническа група. Или за лица с увреждания. Или работещи бедни. Това са малки групи. Ние с Министерството на труда и социалната политика направихме опит да осигурим такава информация, но се оказа, че тази група е много малка – малка в смисъл от национална гледна точка, не че е малък проблем. Ако искате да получите такава информация, трябва много добре да

планирате предварително да започне тя да се събира и методологията, с която да се събере, така че да получите навреме данните и те да бъдат представителни.

Второто предизвикателство е в контекста на ограничените ресурси. Официална визия на ръководството на НСИ е да се използват вече събрани данни и да се съчетават данни от различни източници, данни, които веднъж са влезли в държавата, да се обменят между институциите, а не да се събира от всяка институция за свои цели. И в такъв смисъл точно тези приоритети – за образование, за приобщаване на всички, равен достъп, могат да се реализират единствено със свързване на информация примерно между регистъра на Министерството на образованието, Агенцията за социално подпомагане и регистъра за населението на Националния статистически институт. За да може това богатство от информация, събрано при нас, вече да бъде обобщено и извадено в разрези, които вие сметнете, че ще бъдат полезни за бъдещите политики.

И последно, предстои преброяване 2011. По традиция ние правим такова преброяване със съпътстващи извадкови изследвания. Там е моментът да се помисли по определени тематични направления да се използва възможността да се събере тази информация. Например, стана въпрос за бездомните лица, което ние ще включим в програмата по искане на Министерството на труда и социалната политика, предвижда се изследване на лицата с увреждания. За Столична община специално предвиждахме изследване на транспорта и другите услуги, но за това трябва да се мисли, защото се изисква организация.

С надеждата, че съм ви била полезна ви благодаря за вниманието и очаквам да участвате активно в бъдещата работа! Благодаря ви.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви, доц. Коцева, за това как представихте информационните възможности за обслужване на процеса на анализа и, бих казал, търсенето на решения в областта на бедността.

Виждам, че наистина имаме нещо общо, защото ако вие погледнете материала, който ви предоставихме от проф. Христов и особено анализа на Икономическия и социален съвет, там ще видите пък едно гмуркане, бих казал, на Икономическия и социален съвет в методология. Това, че има едно съчетаване и търсене на методологически подходи е добре, още повече, че в Икономическия и социален съвет има хора, част от тях са тук, които са с доста голям задел в областта на изследване на линии на бедност и т.н. Иначе ще ви простим много хубавата ефективна безплатна реклама, която направихте на статистиката и на вашата дейност срещу съответното безвъзмездно предоставяне на необходимата информация за работата на Икономическия и социален съвет, което вие обещахте вече. Това е един резултат от партньорството.

Другата тема, по която може би скоро ще се видим и с вас и ще дискутираме, това е „Европа 2020”. Не можем да избягаме от нея – ние вървим към нея от един ъгъл, вие вървите от друг. Да се съберем и да продължим приемствеността.

Много се радвам, че годишната среща на всички статистики ще бъде тук. По линия на Мрежата на националните икономически и социални съвети, за която каза госпожа Пари, българският Икономически и социален съвет председателства Европейския съюз и на 27 ноември 2009 г. в България бяха всички президенти, включително и на Европейския икономически и социален комитет, и генералните секретари и наистина постигнахме документа в София. Така ви желая този успех да продължи за България.

И последната презентация е на доц. Духомир Минев.

Заповядайте, доц. Минев.

ДУХОМИР МИНЕВ: Благодаря, проф. Дулевски.

Всички видяхме, че целта на Годината на бедността е да се повиши информираността на хората относно бедността. Още когато това стана ясно, се повдигнаха някои въпроси. Дали наистина 80-те милиона европейци, които са бедни, не знаят нищо за бедността, а останалите дали не го виждат? И дали може да се направи един скок, една програма в знанието за бедността, защото всички знаем, че има нужда от такъв скок – промяна в знанието за бедността. Там има сериозно изоставане. Поне две зони на мрак изпъкват в знанието ни за бедността.

Едната беше подчертана и от госпожа Вълчанова, това е въпросът за причините на бедността, за които ние знаем твърде малко. Ако се замислим за причините, сигурно ще видим, че не са само структурни и персонални. Изпква една друга група причини, които 53% от разпитаните европейци определят като политически. Тоест политиките изпъкват като причина, като генератор за бедност и неравенство. И може би затова е задръстено това направление, не знам, но е голяма грешка да се продължава политиката на задържане на знанието по този проблем.

Втората голяма зона на здрача по отношение на бедността е връзката между бедност и икономически растеж. Тук всички знаем, че не сме отишли много по-далече от това, че растежът доставя ресурси за намаляване на бедността. Оттук нататък не се върви, а би могло да се отиде. Би могло да се види например, че бедността и нарастващата бедност може да е признак за икономическа криза и може

да блокира растежа. Кризата сега в момента ни дава възможност за такава проверка и тя не бива да се изпуска.

В причините за кризата изглежда много ясно можем да видим, че нарастването на бедността и нарастването на неравенствата блокираха растежа и предизвикаха икономическа криза. И тогава ще видим, че кризата не започва в последните две години, а двигателят на кризата, генераторът на кризата ясно започна да се проявява преди повече от 30 - 40 години. Той се проявяваше в няколко изключително важни аспекта, които оставаха незабелязани, кой знае защо, от политическите институции и от институциите, създаващи знание по този въпрос.

Първият аспект беше бързото, стремително намаляване дела на доходите от труд в брутният вътрешен продукт и в националния доход. Продължителна тенденция и то в най-развитите страни. Вторият аспект беше бързото намаляване на приходите към системите за социална защита. Ясно е, че когато намалява делът на доходите от труд, ще намаляват относително, а и абсолютно приходите към системите за социална защита. И третият ефект, съвършено очевиден, е, че когато намаляват приходите, ще намаляват и разходите на системите за социална защита. Значи ще намалява и нивото на социална защита. Тогава пък идва следващият аспект – да се адаптират съществуващите трудови и социални права към онова, което можем да си позволим като разходи. А онова, което можем да си позволим като разходи, става все по-малко.

Тази тенденция не само генерираше бедност. Тази тенденция постави на риск бизнеса и аз първо това искам да кажа, защото бизнесът вече е съюзник в борбата с бедността. Конфигурацията от социалните сили се променя. Постави на риск онези отрасли, които

произвеждаха блага и услуги за широко потребление преди всичко. Защото потребителите взимаха заеми и кредити, за да могат да запазят съществуващите нива на потребление. И това ясно се вижда във взривното нарастване на кредитите на домакинствата – от Съединените щати до Германия и до България. Тотална тенденция! Но когато доходите намаляват и кредитите растат, това не може да продължава вечно, ще стане ясно, че има неплатежоспособност. И когато това стана ясно, закъса както голяма част от бизнеса, производителите на леки коли например, а и други, така и банковите институции, защото няма откъде да се връщат кредитите.

С една дума, настъпи продължително, устойчиво деформиране в разпределението на доходите. Нека да не го наричам деформиране, сигурно някои няма да се съгласят, дълбоки промени в разпределението на доходите. Дали е деформиране или е нормализиране, е друг въпрос. Нека да преценяват онези, които наблюдават тези тенденции и най-важното – бедните, които попаднаха под смазващия валик на тези тенденции. И нека да не идентифицираме по никакви други начини това, което се случва. Най-ясно забелязваме какво се случва в пенсионните системи. Щом като намалява дялът на доходите от труд и вноските в пенсионните системи, всяко следващо поколение ще знае, че е по-малко в пенсионните системи, но всяко предходно поколение ще има по-големи акумулирани права, защото не са били снижени до този момент.

Ясно е, че ще рухнат пенсионните системи. Аз не съм експерт по пенсионно осигуряване. Съчувствам дълбоко на всички експерти, които се занимават с пенсионните системи, защото те се опитват да адаптират пенсионните системи към едно разпределение на доходите на макрониво, към едни пропорции на разпределение на доходите,

които са несъвместими с пенсионни системи. Радикалното решение за адаптиране на пенсионните системи към такава неадекватно разпределение на макропропорциите в разпределението на доходите е едно: възраст 100 години, трудов стаж 90 години, средна продължителност на живота 65 години и тогава всички плащат вноски, фондовете са трайно устойчиви. Няма никакъв проблем! Аз гарантирам, че такива системи ще издържат с векове, стига да има хора, които да правят вноски, което вече е под въпрос. Не виждам как може да се адаптират пенсионните системи по такъв начин, когато има такава съществуваща разпределение.

И се питаме сега дали са прави онези 53% европейци, които намират причината в своите правителства, още повече в политиките, които правителствата им провеждат. Аз съм учуден, че процентът е толкова малък, според мен това е очевидно.

Ако се вгледаме в политиките, съвършено ясно ще видим, че всички тези промени в разпределението на доходите, всички тези деформации бяха предизвикани от политиките и на първо място и преди всичко от дерегулациите. Деревулациите бяха проведени – дерегулацията на трудовите пазари, дерегулацията на финансовите пазари, под лозунга да се освободи пазарът от задушавашите регулации и мощната игра на пазарните сили ще намести нещата. Случи се нещо съвършено различно и онези хора, които разказваха тези легенди, би трябвало сега да признаят, че са били легенди. Случи се нещо съвършено различно. Формалните трудови пазари, формалните регулирани финансови пазари бяха заменени с нерегулирани, неформални пазари, а оттам до престъпността крачката е съвсем малко. „Голдман Сакс“ не са само пример, те са и жертва на тези дерегулати, те бяха подведени със съответни политики на дерегулати.

Да вземем германската пенсионна система. Германия има проблем с пенсионерите. Ама, уважаеми участници, Германия излезе от Втората световна война с 18 милиона загубени мъже, избити, 18 милиона човешки живота и то в трудоспособна възраст. Възрастовата и половата ѝ структура беше разрушена. Германските пенсионери десет години след войната можеха да ходят да разглеждат Египетските пирамиди и нямаше криза в пенсионните фондове. Защо? Защото работещите турци влизаха в регулиран формален трудов пазар, видим, прозрачен и контролиран, не влизаха в нелегалния пазар, които не плащат вноски, не плащат данъци. Нямаше данъчни бягства, не изнасяха германците в Люксембург скритото от данъците и държавата не ги търсеше после. Беше съвършено друга ситуацията. Сега чрез дерегулацията всичко се криминализира. Очевидно е, че изходът е съвършено друг. Според мен, а и не само според мен, проблемите са съвършено други.

Защо мисля, че има шанс въпросът с бедността да бъде решен? Защото чрез прекомерната бедност, прекомерните неравенства и политиките, които ги предизвикаха, се блокира икономическият растеж. Ударена беше икономическата динамика в самия ѝ корен, пострада бизнесът и ще страда все още отдолу нагоре. Страдат и най-големите. Загубени бяха богатства, огромни кражби бяха извършени, започна да се руши цялата сграда, която беше градена от Втората световна война насам, с измислени визии за икономика за света, с измислено знание, което не работи очевидно.

И не бива да се изпуска шансът – и аз тук искам да се обърна към Икономическия и социален съвет, не бива да се изпуска шансът да се разгледа кризата през тази призма и да се види, че не само очакваме икономически растеж, за да се вземе от него и да се намалява

бедността, но бедността може да блокира икономическия растеж. И когато се съчетаят бавен, слаб икономически растеж с бързо растяща бедност, това вероятно е сигнал, че назрява криза, дълбока икономическа криза. Бедността и неравенствата блокираха икономическия растеж. Можем внимателно да видим данните за тях.

Затова си мисля, че вече бедността има някакъв шанс. Защото въпрос на рестартиране на икономическия растеж е именно намаляването на бедността. Но какво виждаме? Сега в мерките за излизане от кризата отново присъства онзи блок, който доведе до кризата, който увеличаваше бедността, неравенствата и т. н. Още присъства този блок!

Наистина ли със същите тези мерки, които допринесоха за кризата, сега ще се излиза от кризата? Това е твърде възможно, възможно е да съм недостатъчно информиран. Но аз не вярвам, че онова, което доведе кризата, ще помогне сега да се излезе от кризата. Необходими са други мерки, необходими са други политики. И в основата на цялото това нещо ми се струва, че стои една особена ситуация – политическите институции започнаха да контролират твърде голяма част от ресурсите в обществото, контролират я по начин, който не буди възхищение.

Един пример. Лула да Силва, президент на Бразилия. Бразилия се измъква от кризата доста успешно, тази година не знам как е, миналата година всички знаят, че имаше ръст 3,5%. Лула да Силва казва: ако трябва да избирам къде да инвестирам - дали за смекчаване на бедността или в инфраструктура, аз избирам бедността, защото знам, че ще получа по-бързо реакции в икономическата динамика, в растежа. Това го казва Лула да Силва.

Но нашата Европейска комисия мисли обратното. Ако се вгледаме във философията и регулацията на структурните фондове, ние ще забележим точно обратната философия и точно обратната регулация. Аз съм съгласен и разбирам Европейската сметна палата, която изрази съмнение в целесъобразността на регулацията на структурните фондове и не завери доклада на Комисията за използването им. Използването на фондовете е законосъобразно, няма спор, такова трябва да бъде. Но целесъобразността става все по-съмнителна, особено от гледна точка на кризата.

Наистина ли сегашната регулация на структурните фондове е ориентирана към смекчаване на кризата и излизане от кризата? Този въпрос заслужава да се обсъжда, аз не знам как е, но това заслужава да се обсъжда. Наистина ли огромните доминиращи вложения в инфраструктура, което ние наричаме между другото египетски пирамиди, превръщането на огромни пари в мостове и пътища ще допринесе за бързо излизане от кризата и по-специално за намаляване на неравенствата?

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Аз наистина ви благодаря, господин Минев, защото подходът, който вие развихте и като гледам погледа и на Пламен Димитров, ми се струва, че ако започне дебат само върху това, което развихте, няма да станем от тази маса до утре сутринта, защото Пламен Димитров е готов веднага да подкрепи 85% от вашите тези, убеден съм. Аз мисля, обаче, че Пламен Димитров и като председател на комисия в Икономическия и социален съвет, и въобще в съвета, трябва да обърнем достатъчно внимание на това, което Духомир Минев изложи като подход. Не е въпросът до становище, но това нещо в един може би по-тесен експертен състав си заслужава. И аз ще го помоля той да го развие, ние ще го разпечатаме и ще го раз-

пространим до всички, защото това е фундаментален въпрос, който е много съществен, който касае и политики, и всичко останало.

Започваме дебата. Понеже времето напредва, поглеждам към един многоуважаван от мен колега и приятел – Иван Нейков. Понякога, когато се говори в този стил за пенсионната реформа (аз не казвам, че г-н Минев не е прав), господин Нейков има един хубав израз „Оти ручахме жабетата?“. Аз ще помоля Зоя Славова, която бях определил първа да говори, да предоставим преди това думата на господин Иван Нейков, още повече, че това е министърът, с който си правила пенсионната реформа в България в 2000 г. Заповядайте, господин Нейков.

ИВАН НЕЙКОВ: Благодаря, господин председател. Благодаря много и за поканата за участие в дискусиата. Изпитвам изключителен респект към работата на Икономическия и социален съвет и затова отново ви поздравявам за точния избор на темата.

Общо взето бедността (ще ме извини господин Фихтъл) е една от любимите теми на всички донори. Това е като каца без дъно – можеш маса програми да прокараш там и никой няма да ти каже, че си похарчил напразно парите. Въпросът е какъв е ефектът?

Какво показва ситуацията в момента в Европейския съюз? Средният дял от хората, които са застрашени от риска безработица, вече мина 16%. Още по-тревожно стоят нещата от гледна точка на децата. В различните страни-членки на Европейския съюз бедността сред децата се движи между 19 и 25-26%. Това е толкова тревожно, че ми прозвучава като шамар върху Европейския съюз. Има страни, в които всяко четвърто дете е изправено пред риска бедност и не звучи никак добре за всички стратегии на Европейския съюз.

Искам с няколко думи да се опитам да опиша нещо много опасно, много тревожно, което на жаргон в експертните среди се нарича спиралата на бедността.

Спиралата на бедността може да бъде започната отвсякъде, аз избирам да тръгнем от децата. Бедността при децата означава недостатъчни знания и умения. Недостатъчните знания и умения означават след малко време неконкурентоспособност на пазара на труда. След още малко време това означава да попаднеш в клопката на хроничната безработица, дългосрочната безработица. Следващата част от спиралата е почти сигурно попадане в клопката на сивата икономика. Оттук нататък до проблема ниски доходи няма даже и една крачка. Следващият резултат от спиралата вече е лошото здраве. Следващият пък резултат от тази част от спиралата е недостатъчният, ограниченият достъп до здравни услуги. Оттук нататък следва предпоследната част от спиралата – ниските пенсии. Много често те са под формата вече само на социални помощи. И последната брънка на спиралата е първата – влизаме в следващата генерация на бедност, тоест следващото поколение деца, което е свикнало да приема бедността като нормално състояние. Тоест това е така наречената вторична бедност. И ако не бъде разкъсана тази спирала, няма значение къде - колкото по-рано, разбира се, толкова по-добре, всъщност стандартът при тези хора се превръща в живот в условия на бедност в бъдеще. Това е перспективата пред тези хора.

Какъв е фонът на спиралата, на който се осъществява тази наистина много мрачна прогноза, макар че то не е прогноза, това са факти на практика. В момента ние всички говорим в порядъка на България, Европа, Европейския съюз 2020. Този хоризонт не е достатъчен специално за бедността. В сферата на бедността би трябвало да

действа другият хоризонт – този, който действа в сферата на демографията и специално на пенсионното осигуряване, хоризонта 2050, как изглеждат нещата от гледна точка на 2050 г. за Европейския съюз, в това число и за България, разбира се.

Един от подсилващите негативни ефекти от спиралата фон е демографската картина. Ситуацията е следната. Всички данни сочат, че около 2050 г. хората над 65-годишна възраст ще нараснат с близо 80% спрямо сегашния брой на тази група. Което означава, че ще расте броят на зависимите хора, хората, които сами няма да могат да се справят. Което означава нова скорост на въртене на спиралата на бедността.

Допълнителният негативен ефект се засилва от това, че се променя съотношението на хората на 65 години и над 65 години, относителното тегло на тази група започва много бързо да расте спрямо групата от 15 до 64 години. Ако в 2005-2006 г. съотношението на 65-годишните и повече бе около 25% от кохортата 14-65 години, в 2050 г. това съотношение става над 53%. Тоест от една страна, имаме нарастване на зависимите хора, от друга – имаме двойно намаляване на относителния дял на осигурителната тежест на трудоспособното население.

И последното, върху което искам да се спра, защото знам, че времето няма да стигне, затова ви моля да ме извините за фрагментарността на изказването, това е още един фон на тази спирала на бедността – постоянната промяна на съдържанието на качеството на живот. В съзнанието на всички 500 млн. цивилизовани европейци има едно непрекъснато разширяване на съдържанието на качеството на живот, което е нещо изключително ценно. Хората искат все повече и повече неща, за да кажат, че имат качествен живот. Това означа-

ва, че бедността ще се превръща във все по-сериозна спирала пред усещането на хората, че те живеят качествен живот, пред тяхната самооценка. Искам да дам само един пример. Онова, което за всички присъстващи в залата е задължителен елемент от стандарта вече на качеството на живот, а не от неговите елитни етажи, това е свободното движение. Свободното движение на хората е част от качеството на живот, което е недостъпно за бедните. Дори това, което приемаме за елементарно и естествено съдържание на качеството на живот. Тоест в тази ситуация ще бъдем свидетели на едно непрекъснато отдалечаване на бедните от средния стандарт на качеството на живот. Което ще означава, разбира се, и задължителен спад в нивото на удовлетвореност от живота на тези хора.

Всички изследвания на Европейската комисия, на Европейския съвет, на всички авторитетни социални мрежи в рамките на Европейския съюз, обединени, дават следната формула или следната мантра за удовлетвореността на европееца от живота. Европеецът иска три неща: иска да имаш, иска да обичаш и иска да си здрав. Тоест тук е формулата за борба с бедността: доходи, здраве, семейство. Онова управление, което концентрира усилията си в този триъгълник, има шансове да намали нивото на бедност, има шансове да разкъса спиралата. Иначе шансът е много малък, ако търсим решения извън този триъгълник.

Благодаря ви, господин председател.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви, господин Нейков, за интересния поглед, който дадохте отново по проблемите за бедността.

Колеги, проблемът с финализиране на тази конференция става същият като проблема за намаляване на бедността в България и в

Европейския съюз. В рамките на 8 минути трябва да финализираме с около пет-шест изказвания. Аз предлагам следното. Нека се стегнат изказванията, които предстоят, за съжаление работим на принципа на изтласкването, за да не просрочваме времето.

Настъпи време и госпожа Пари да поеме отново, за съжаление, към летището, този път посока от България. Да ѝ благодарим, че успя да кацне снощи късно и както виждате, буквално веднага след конференцията ще отпътува. Да ѝ благодарим, че беше сред нас, за хубавите думи, които каза тук за нашето сътрудничество, за нашето участие в европейското семейство и наистина да се надяваме, че направихме една добра дискусия, една добра конференция, която ще продължи като взаимодействие с Европейския икономически и социален комитет.

Заповядайте, госпожо Пари.

ИРИНИ ПАРИ: Благодаря. Ще се видим в Брюксел. Ще взема всички тези изказвания със себе си. За мен те бяха много обогатяващи и наистина смятам, че ще бъдат отразени вашите идеи в нашите становище в бъдеще.

Пожелавам ви всичко най-добро! Успех на вас и на България! Надявам се, че ще постигнем общ успех и дори и нашите премиери да не постигнат консенсус за тези цели в Стратегията 2020, ние ще продължим да работим по тях.

Благодаря ви!

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Сега ще предоставя думата на Зоя Славова. Тя ми изпрати един материал преди време, много интересен поглед. Идеята заслужава отделно внимание и за съвета. Заповядайте, госпожо Славова.

ЗОЯ СЛАВОВА: Благодаря, господин Дулевски, за тази възможност да изкажа една теза, която е само един малък щрих в обширната картина на социалната защита, бедността, социално включване, изключване и прочие. Всяка една от засегнатите тук теми е достойна за самостоятелен дебат, затова много накратко предвид напредналото време ще кажа в какво се състои тази идея.

Много са факторите, които налагат да погледнем с друг поглед към официалното уреждане на въпроса с дългосрочната грижа в нашата страна, която засега е само в рамките на социалното подпомагане. И така хората, които плащат данъци и осигурителни вноски, изпадайки в потребност от ползване на такива услуги, са принудени сами да го правят, със собствен ресурс или с лично участие, с грижи за зависими членове на семейството и да съсредоточим най-вече вниманието си върху възрастните хора, защото там пък можем да направим връзка какви пенсии се получават, колко им стигат пенсиите и т.н. Така че това може да бъде едно разширяване на риска старост.

Идеята ми е хората, които плащат данъци и осигуровки, когато изпаднат в такава потребност, да не разчитат единствено на малкия обем от услуги, които могат да бъдат предоставени по линия на социалното подпомагане, които по принцип трябва да бъдат за най-бедните, а по-скоро това да стане една част от осигурителната система.

Това е в основни линии. Няма защо да се спирам в подробности и да обяснявам защо е добре да стане така. Основният мотив е застаряване на населението, качеството на живота най-вече на хората, които изпадат в такава потребност, и на семействата, в които се случва това. Написала съм го подробно, както казахте, ще бъде разгледана всяка една част в моето експозе по-детайлно.

С това ще приключа и ще благодаря за поканата представители на Националния осигурителен институт да присъстват на този форум. Подобни форуми би трябвало да служат наистина за представяне на някаква критична точка, иновация, а не само да правим преглед на състоянието, какво правим, колко добре сме го направили и с това да се задоволяваме.

Благодаря.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ти, Зоя. Аз мисля, че с този форум постигаме това, което каза. Реалист съм 40-45%. Естествено ние не можем да мечтаем, че 100% от резултатите ще бъдат препоръки, предложения, политики. Не можем да очакваме, че форумът на Икономическия и социален съвет ще даде всички решения какво и как да се прави в тази държава, защото много институции трябва да съкратят много хора, ако ние дадем всички решения. Това – в рамките на шегата. Но общо взето, ако постигнем ефективност от резултата, както каза ти, нестандартни идеи и решения, аз мисля, че може би повече от половината от изказванията създадоха нови идеи.

Обръщам се към проф. Нено Павлов, той е председател на нашата Комисия по бюджет, финанси, осигуряване и застраховане, още повече, че вие имате релацията и чрез Съвета по пенсионна реформа към министъра на труда. Идеята, която госпожа Славова разви – дали това е осигурителен риск или елемент на социалното подпомагане, дългосрочната грижа, си заслужава наистина да бъде обект на нашето внимание. Ако не становище, поне да направим една професионална дискусия и да вървим в определена посока, като ще разчитаме на Зоя Славова да предостави съответния материал и ще поканим всички заинтересовани.

Накратко за практиката, политиката на Столична голяма община, нашия, бих казал, друг голям партньор днес тук, от госпожа Минка Владимирова, директор на дирекция „Социални дейности“ в Столична община.

Заповядайте.

МИНКА ВЛАДИМИРОВА: Уважаеми дами и господа, ще бъда съвсем кратка, защото времето е малко. Ще се опитам да представя най-важните аспекти на модела на Столична община в областта на социалната политика през последните години.

Като начало ще започна с това, че когато говорим за диференциран подход към редуциране на бюджетите във връзка с икономическата криза, от 2007 г. до настоящия момент, 2010 г., бюджетът на дирекция „Социални дейности“ в областта на социалната сфера в Столична община се е увеличил 8 пъти. Това е една явна заявка от страна на общината, на администрацията, съответно и подкрепени от Общинския съвет, за това, че имаме визията да се справим с проблемите, които възникват в областта на социалната сфера.

Социологическите проучвания, които се проведоха през последните две-три години, очертаха две огромни групи, голям процент от хора, рискови групи. Това са именно хората с увреждания, както и хората от малцинствата, които отпадат от пазара на труда и са социално изключвани. Техният процент непрекъснато нараства. Това ни подтикна към реализиране на различни проекти, съответно и наредбата „Асистент за независим живот“, така че да предоставим възможност със средства от общинския бюджет да финансираме дейности, насочени към преодоляване на социалното изключване сред тези рискови групи.

През 2008 г. официално стартира наредбата „Асистент за независим живот”, която предоставя възможност към днешна дата 1000 души с увреждания да могат да се включат активно в социалния живот, да отидат на работа, придружавани от своите социални асистенти. Бюджетът на тази наредба тази година е около 6 млн. лева. Тя ще продължи и занапред, защото реално показва значимостта, която има за хората с увреждания.

Също така социологическите проучвания показаха, че трябва да подкрепяме неправителствени организации, защото само съвместната работа може да даде реални резултати. И в тази посока се подкрепиха от бюджета на Столична община със средства различни проекти, които реализираха неправителствените организации в подкрепа превенция на социалното изключване сред ромите. Разработиха се проекти за повишаване на тяхното грамотяване и включването на пазара на труда, като някои от проектите продължават и към настоящия момент да се реализират и съответно имаме и доста добри резултати от тях.

Разработиха се стратегии, касаещи развитието на различни социални услуги и планове за действие, които ние съвсем отговорно спазваме. През миналата година се разкриха 14 алтернативни социални услуги, които изцяло са насочени към семействата, в подкрепа на семействата. Стартира и проектът за работа с децата на улицата, отпадането от училище, което за съжаление също е един сериозен проблем и предизвикателство пред нас. По програма „Европа” през миналата година се финансираха 25 социални проекта, тази година отново имаме възможност да се финансират социални проекти. Всичко това е със средства, отделени от бюджета на Столична община.

През тези година с около 150 хил. лв. ще бъдат подпомогнати неправителствени организации за реализиране на проекти, най-вече, както подчертах, в социалната сфера, в борбата с отпадане от училище, борбата с бедността, подкрепата на семействата. И не на последно място по значимост е и нашето виждане за подобряване на инфраструктурата, архитектурната достъпност на град София, защото в голяма степен това също представлява пречка на хората с увреждания да се включат активно в пазара на труда. Затова амбицията на Столична община е да направим един достъпен европейски град с една действително добре реализирана социална политика.

Благодаря.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви. Аз лично съм много впечатлен от това, което казахте, и особено това увеличаване осем пъти на бюджета за социалните дейности в София. Мисля, че добър повод беше да дойде и господин Герджиков, защото предполагам, че той е имал отношение, както каза, от 2003 г. все ни се налага да търсим пари и бюджети.

След това, което вие представихте толкова интересно, аз отправям две предложения към вас. Едното е персонално към вас, другото е към ръководството на Столична община и чрез вас към госпожа Фандъкова. Първо, ние ще очакваме да развиете това встъпление малко по-широко, за да ни го предоставите да го публикуваме. И второ, как бихте реагирали на следното предложение: Икономическият и социален съвет и Столична община да станат съорганизатори на следваща стъпка, на която да поканим, ако искате, други общини, от наша страна основни партньори са социалните партньори, примерно на такава тема: „Общински политики и стратегии за намаляване на бедността и социалното изключване - обмяна на добри практики”.

Защото вие казахте нещо интересно. Ще дойде Пловдив, Бургас и т.н.

Естествено, вие сте орган на местно самоуправление, в който се фокусират всички тези политики, за които говорим. Защото досега говорихме за национални политики, но и Агенцията по заетостта, „Социално подпомагане” и т.н. при вас се фокусират. Вие имате друг ресурс и естествено, че на вас ви трябва обществената подкрепа в лицето на партньорите. Предлагам ви да помислите по това, ние сме готови да станем съинициатори и предполагам, че нашите партньори от Представителството на Европейската комисия, Световната банка и други ще подкрепят и такава стъпка и следваща инициатива - местното самоуправление съвместно с гражданското общество. Да слезем наистина на основата на конструкцията на обществото. Европа не е вече само съвкупност от държави, а съвкупност от региони. Проблемите трябва да ги разглеждаме като региони. Предайте това предложение на госпожа Фандъкова и господин Герджиков и продължаваме да комуникираме.

Сега накратко – госпожа Мария Горанова-Вълкова, пак с молба съвсем кратко да представи своето експозе. Заповядайте.

МАРИЯ ГОРАНОВА-ВЪЛКОВА: Добър ден на всички! Ние от Асоциация „Мария Кюри” ще спазим обещанието си за петминутно изказване.

Преди всичко искам да благодаря на организаторите за предоставената възможност да споделим нашия опит. Вие казахте обмяна на добри практики. Аз мисля, че това е ключът към практическото реализиране на тези планове и амбициозни стратегии, които експертите така активно създават.

Това, за което аз искам да поговорим, е как тези планове и стратегии могат наистина да стигнат по най-бързия и ефективен начин до бенефициентите, до хората, за които те са предназначени. И бих казал, че именно такъв е предметът на дейност на нашата асоциация. Това е сдружение с нестопанска цел, създадено преди 12 години в Пловдив. Продължаваме да работим с експерти по въпросите на заетостта и професионалното обучение на хора с увреждания, възрастни хора над 55 години и лица в неравностойно положение. Те са обект на нашите услуги. И тъй като целият ни амбициозен екип е убеден, че най-сигурният път към преодоляване на бедността е предоставянето и включването на хората в гъвкави форми на професионално обучение, които да им предоставят възможност да се издържат сами, да работят и съответно да генерират доход сами за себе си, вместо да натоварват социалноосигурителната система, в тази връзка ние реализираме различни европейски проекти, предлагащи безплатно за крайните ползватели обучение. Защото, както беше казал един от нашите най-умни и успешни министър-председатели Иван Евстатиев Гешов, успешната формула за управлението на една страна минава през активното и качествено образование на нацията. Ако трябва да трансформираме неговото изказване в началото на 21-и век, аз бих казала, че успешният модел за преодоляване на бедността минава през предоставянето на модерни и гъвкави форми на професионално обучение, които да дадат възможност на хората спрямо техните индивидуални потребности да могат да се обучават и след това с придобитите умения да могат да намерят професионална реализация и заетост.

В тази връзка ние предоставяме менторинг програми, менторинг обучение, менторинг подкрепа, а също така и дистанционни форми на учене по осемте ключови компетенции, определени от Европейската комисия. Също така се занимаваме и с обучение и подкре-

па на професионалистите, които работят с представителите на лицата в неравностойно положение, хората с увреждания, за да можем да заговорим кръга и наистина в крайна сметка да се случи това трайно повишаване качеството на живот и стандарт на лицата в неравностойно положение. Върху слайдовете на презентацията можете да видите интернет страниците на част от нашите проекти. Отвън на масата са оставени и брошури, представящи част от нашите текущи проекти.

Аз искам да използвам останалите една-две минутки, за да призова представителите на местните власти, на експертите, които са ангажирани с разработването на тези стратегически документи, да включат тези гъвкави форми на неформално и информално обучение в плановете и стратегиите, тъй като те наистина дават бързи, ясни и конкретни резултати. В рамките на менторинг програмите, които сме реализирали вече, сме се убедили в продуктивността на неформалното и информалното обучение. Мисля, че това е пътят за трайната промяна и подходящото обучение на хората, които страдат по една или друга причина от социална изолация.

Благодаря ви. На ваше разположение сме за вашите въпроси и съответно коментари. Имате нашите контакти от последния слайд, така че ако желаете да чуете опита от първа ръка, от хората, които са в директен контакт, не се колебайте да се свържете с нас. Благодаря.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви.

А сега – към последния презентатор, господин Боян Захариев, със същата молба.

БОЯН ЗАХАРИЕВ: Благодаря ви, господин председател. За мен е чест да участвам в този уважаван форум, макар и за три минути. Аз исках всъщност да покажа три слайда и да задам един въпрос.

Слайдовете са за следното. Напоследък в наши изследвания констатираме една нарастваща поляризация по доходите в българското общество. Част от това е свързано с кризата. Както виждате, тук сме разделили населението на пет групи. Най-вляво е най-бедната, 20%, от които 70% казват, че положението е непоносимо и нетърпимо. При най-богатите 20% това мнение е почти изравнено. Но обществото е силно поляризирано и това вероятно не се дължи само на кризата.

Същото виждаме и по отношение на очакванията за бъдещето, за следващите 12 месеца. Виждате две съвсем ясно очертани криви подходящи групи. Тази, която се спуска отгоре надолу, показва процента на тези, които казват, че положението много ще се влоши и пессимизмът е доста висок именно сред най-бедните. Това, което наблюдаваме, е, че обществото се поляризира във възприемането на кризата, в оценката на политиките. Вероятно започва да се поляризира в електоралните си нагласи, макар че все още нямаме данни за това, само някои дребни флуктуации, вероятно се поляризира и в много други неща и според мен това е тревожно.

Ние направихме една от най-малките държави в Европейския съюз с едни от най-малките разходи от брутният вътрешен продукт. Тук има една карта, на която се вижда, че България, Прибалтийските страни и Румъния имат най-ниските публични разходи като процент от брутният вътрешен продукт – нещо, което знаем.

Какво се оказва? Както ще видите от последните графики, ние създаваме едно от най-разслоените общества в момента в Европейския съюз. В момента сме на трето място по разслоение, но сме най-бързо разслояващите се.

На следващите графики виждаме два индикатора на Еврос-

тат – разликата между 2005 и 2008 г. В България имаше умерен риск от бедност, както в повечето нови страни-членки, тъй като ние имаме един унаследен егалитаризъм, а както стана ясно, европейските мерки са донякъде мерки на неравенството. Но България регистрира огромен скок, който я изведе на трето място след Латвия и Румъния – други две страни с подобна политика.

А пък скокът в другия индикатор – съотношението между доходите на най-богатите 20% и най-бедните 20%, който сме реализирали между 2005 и 2008 г., е рекорден може би за цялата история, за която се събират данни по този индикатор в Евростат. От 3,5 пъти сме се качили на 6,5 пъти, което ни е извело на трета позиция. Аз мисля, че гоним уверено първата позиция. Просто Румъния и Латвия бяха много преди нас, не сме могли за три години да ги настигнем. Те правиха същото като нас, но поне да кажем, че в това е имало някакъв компромис, някакво обещание, че това развива икономиката, повишава конкурентоспособността, повишава производителността на труда. Истината е, че всъщност в Румъния това се е случило, те са наваксали 20% и са стигнали средната за Европейския съюз. В другите нови страни-членки също се е случило в много по-голяма степен.

Единствено в България това практически не се е случило. Между 2005 и прогнозните данни за 2010 г. наваксването в производителността на труда е няколко процента. Най-вдясно съм показал и рекордър като Норвегия, която въпреки изключително рекордната си производителност продължава да я увеличава. Тоест тук най-елементарните изчисления показват, че дори да не отчитаме факта, че с развитието се забавя темпът на развитие, дори с тези темпове да растем, ни трябва минимум 80 години, за да настигнем средната производителност.

И моят въпрос е: срещу какво тогава сме изтъргували една много висока социална цена, в смисъл, какво сме получили в замяна, кои са индикаторите? На този въпрос аз нямам отговор, поставям го евентуално за следваща дискусия. Тоест аз мисля, че ние трябва да се върнем към по-генерални въпроси от детайлите по отделни програми, а именно накъде върви нашето развитие като страна-членка на Европейския съюз.

Благодаря.

ПРЕДС. ЛАЛКО ДУЛЕВСКИ: Благодаря ви, господин Захариев. Вие също поставихте фундамент на един бъдещ и то не много далеч разговор, дебат, дискусия. Това, което казахте, също се комбинира в много голяма степен с определени позиции, до които е стигнал Икономическият и социален съвет. Аз бих допълнил това, което казахте.

Вие генерирате вашите изводи на база на крайни резултати, на база на обобщени показатели. А ние многократно сме посочвали, че едва ли може да очаквате друг резултат от това, което вие показвате, след като над 20 години в тази страна няма стратегически икономически приоритети, липсват политиките и регулаторите, които да ги стимулират.

И точно сега в кризата възниква големият парадокс и въпросът, който вие задавате, ако го продължим, е: как ще се борим с кризата, как ще увеличаваме заетостта, къде да увеличаваме заетостта? Къде са 22 години досега дебатите, дискусиите за приоритетите, къде е онази политика и чрез която примерно приватизацията трябваше да реструктурира икономиката и да увеличи производителността?

Оттук нататък можем да задаваме много въпроси, защото сега

сме на изхода на фунията и всеки задава въпроси. Защо приватизацията примерно не увеличи производителността? Парадокс! Защо увеличаването на дела на частната собственост в България, вие имате анализ, България е с едни от най-високите дялове на частна собственост, защо частната собственост не беше генератор на по-висока производителност? Защото аз съм убеден, без да имам данни, че една Словения има по-висок дял публична собственост, но има много по-висока производителност. Защо на пръв поглед обективни икономически процеси, които трябваше да доведат до други резултати, не доведоха? Но оттук нататък вече трябва да влизаме в отговори и на други въпроси, по-дълбочинни, вие сте правили редица изследвания, и да се върнем към истината - как стана този преход? Слагам точката обаче, защото отваряме следваща тема.

Няма да правя обобщения. Мисля, че фактът, че повече от четири часа всички издържахте и мисля, че с голям интерес слушахте презентациите, показва, че резултат има и този резултат ще си проличи, след като извадим стенографския запис, разпечатаме книжката. И наистина да излязат две-три стъпки. Аз вече направих едно предложение, убеден съм, че има и други идеи, дебатът по пенсионната система – и това, което каза и Духомир Минев, и други, не може да бъде избегнат, дебатът по рисковете и т. н. Така че мисля, че след внимателното анализиране на резултатите от днешната конференция, днешната консултативна среща, ще изведем и други добавени резултати.

Най-важното според мен за Икономическия и социален съвет е, че неговата ценност освен всичко друго е, че за седем години той успя да наложи в тези дебати, включвайки всички основни партньори - тези, които вземат решения, тези, които ги реализират, тези които контролират, да наложи един стил на нормално говорене, на

нормално поставяне на проблемите. Както виждате, тук имаше много въпроси, сложени по различен начин – от едната крайност до другата крайност. Но в залата нямаше негативна реакция било то от представители на правителството, от неправителствения сектор или европейските институции. Мисля, че това е голямата ценност, която успяхме да наложим в България – да говорим за нещата такива, каквито са. И ако може всеки участник в процеса, било то държавна, изпълнителна власт, местна власт, гражданско общество, да си намери мястото и да започне да се стикова този процес, това би била голямата полза.

И завършвам със заглавието, с което започна конференцията. Основният извод е, че успехът в борбата срещу бедността и социалното изключване може да стане само на базата на обществен консенсус за нова ефективна политика.

Благодаря на всички участници! До нови срещи!

Благодаря Ви.

(Закрита в 14,20 ч.)